

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

№ 45 (2374) Год XLVI

Беласток 11 лістапада 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Прэм'ера ў палітычным тэатры

Яўген Мірановіч

Кожны, хто прыслухоўваўся першым нарадам новага Сейма, не павінен напакаць на недахоп атракцыёнаў. Вядомыя прадстаўнікі палітычнага тэатра — Антоні Мацярэвіч, Габрыель Яноўскі, Зыгмунт Вжодак з Ligi Świętych Rodzin, Міхал Камінскі і Казімеж Уяздоўскі з Права і справядлівасці, Ян Марыя Ракіта з Грамадзянскай платформы, Анджэй Лепэр з Самаабароны і сам прэм'ер-міністр Лешек Мілер з Саюза левых дэмакратоў — у першых публічных выступленнях пасля выбараў даказалі, што грамадзянам Польшчы ў іх прысутнасці не павінна быць нудна. Ужо выбар Анджэя Лепера на віцэ-маршалка Сейма паслужыў прычынай для дзесяткаў прэсавых публікаций і каментарыяў па радыё і тэлебачанні.

Хаця пасля першага пасяджэння Сейма можна ўжо спадзявацца, што з новымі і старымі пасламі ў парламенце будзе вясёла як у сатырычным тэатры, мала, аднак, праўдападобна, што дзякуючы іх разважлівасці стане нам лягчай жыць. Фінансавая катастрофа ў выніку чатырохгадовага салідарніцкага кіравання краінай будзе несумненна ліквідавацца коштам грамадзян, у якіх яшчэ нейкія ашчаднасці і праца. Міністр фінансаў Марк Бэлька выявіў інструменты парадкавання фінансаў дзяржавы зараз пасля зацвярдження парламентам новай Рады Міністраў. Аказаўся, што не будзе раздикальны ліквідацыі вельмі каштоўных цэнтральных агенцтваў і фондаў, аб чым заяўлялася ў давыбарчай пропагандзе СЛД. Вядома, дзеячы гэтай партыі таксама патрабуюць здабычу. У праграме міністра Бэлькі няма ніякіх выразных механізмаў пабольшвання публічных фінансаў у выніку развіцця гаспадаркі. Ноўвы падаткі ад больш заможнай часткі грамадства маюць вярнуць фінансавую раўнавагу, але гэта найчасцей вядзе да гаспадарчай стагнацыі. Калі гаспадарка не развіваецца, не ўзнікаюць новыя месцы працы, а штораз большая армія беспрацоўных прымушае кожны ўрад пабольшваць падаткі. І так замыкаецца зачараванае кола. Магчыма, што неўзабаве пабачым новую праграму развіцця гаспадаркі на наступныя гады. Ноўны міністр фінансаў з'яўляецца прыхільнікам ліберальнай эканомікі і таму можна спадзявацца, што сацыялістычныя метады вяртання раўнавагі бюджету будуць мець толькі часовы характар.

Першыя дні працы новага ўрада паказваюць, што выкананічай ўладе будзе цалкам розніца ад папярэдняй. На фоне былога прэм'ер-міністра Ежы Бузка [працяг ↗ 4]

Юрка Буйнок, Ірэна Кулік, Аніта Верамчук і Магдаліна Леанчук.

Слову ўсе ўздорсты падуладны

Міра Лукша

Падсумавана ўжо апошніяе выданне Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы, аўт'яўленага рэдакцыяй „Нівы” і Беларускім саюзам Рэспублікі Польшча. Апошнія ў тым выглядзе, ды будзе працягвацца як два асобныя конкурсы — для малых чытачоў і конкурс на лірыку і прозу для моладзі і дарослых. І ў кніжных выданнях, альманіахах, магчыма, што штогадовых, будзе друкавацца найлепшыя плён. Тлумачэнне гэтаму далі члены журы конкурсу (Ежы Плютовіч, Надзея Артымовіч, Янка Трацяк), асабліва Я. Трацяк з Гродна, якога выступленне на ўрачыстым завяршэнні конкурсу было нагодай для падрабязнага агляду творчасці ўдзельнікаў конкурсу ўва ўсіх выданнях-кніжачках і самых новых твораў.

На VI конкурс паступіла 46 прац, у тым ліку 19 у першай групе (дзеці і моладзь пачатковых школ), 11 — у II групе (моладзь сярэдніх школ) і 18 — у III групе (дарослыя). Сярод дасланных прац упершыню ў конкурсе прынялі ўдзел 19 дэбютантаў (I група — 14, II — 4, III — 1). Конкурсная камісія вырашила не прызначаць месцаў пераможцам конкурсу, а толькі адзначыць лепшыя творы аўтараў ці цэлья падборкі твораў. У першай групе вылучыліся творы Радаслава Маціевіча, у час аўт'яўлення конкурсу вучня нулявога класа Беларускага садка ў Беластоку, Наталлі Кандрацюк-Свяррубскай (проза) — вучаніцы ПШ н-р 4 у Беластоку, Анны Іванюк з ПШ у Нарве, Мартыны Леанеўскай з Лясной — вучаніцы ПШ у Нараўцы, Адрыяна Лукшы з Семяноўкі — вучня Гімназіі ў Нараўцы, у II групе — Магдаліны Леанчук з Гайнайкі. У III групе вылучыліся вершы Юркі Буйноку з Маліннікі, студэнта беларускай філа-

логіі Беластоцкага ўніверсітэта, а таксама проза студэнта Марка Рубашэўскага з Бельска-Падляшскага. Конкурс быў, так сказаць, „сямейным” — прымалі ў ім удзел пакаленні. Марк Рубашэўскі з бабуляй Нінай Пацэвіч, Ірэна Лукша з сынам Адрыянам, Зінаіда Лукша-Кавалевіч з унукамі Мартынай Леанеўскай і Радаславам Маціевічам, Мікалай Лук'янок з унукамі Міхасём Красоўскім. А калі сягнёць далей да радаслоўнай, дык у Адрыяна, Мартыны ды Радаслава — тая ж самая прадзед з прабабай! А той прадзед Мікола Лукша з Цісоўкі славіўся сваім словам, не пэзычным, ды вельмі эфектыўным у дапамозе людзям.

Спрабы выказаць сябе ў родным слове — таксама ратунак для душы сваёй і іншых. Праўда, у пачаткоўцаў, да та-

[працяг ↗ 3]

„Грамаўладны крытык” Янка Трацяк.

Сумныя песні пяём

☞ 3

Напэўна яркім момантам фестываля быў канцэрт вядомага з калектывам „Палац” і „Крыўі” Зміцера Вайцюшкевіча. На „Бардаўскай восені” адбылася прэм'ера новага музычнага праекта, азаглоўленага „Цацачная крама”, у якім скарыстаны старыя як свет літаратурны прыём — героямі становіцца звяры з чалавечымі рысамі.

Сустрэча з Шатыловічам

☞ 5

Прыхільна да творчасці Д. Шатыловіча аднеслася Надзея Панаюк, якая прачытала верш „Сабор св. Сафіі” ды падкрэсліла ўражлівасць паэта на драматычныя лёссы святыні ў Стамбуле. Ян Чыквін звярнуў увагу на асаблівасць творчасці Д. Шатыловіча — аўтар не змясціўся ў абшары праблемай толькі Бацькаўшчыны, але думкамі, пачуццямі і кругаглядам ахапіў шырокія прасторы свету.

Перад'ездаўскі пленум

☞ 8

Уладзімір Юзвюк аднёсся да гучай справы дэпутата Сейма Яна Сычэўскага, які ў Мінску лёгка закрануў спосабы прыватызацыі ў Польшчы. Замест уступіць з ім у дыялог, СМІ і палітыкі сталі яго талтаць. Калі ўжо ён не адпавядаў для СЛД, магло яно ў рэшце рэшт звярнуцца да БГКТ, з якім падпісаны была дамова аб падтрымцы, каб замяніць Сычэўскага другім дзеячам. А так СЛД ударыла БГКТ па мяккім месцы.

„Нечаканая радасць”

☞ 9

Вялікая ікона Божай Маці „Нечаканая радасць” напісана была ў 1944 годзе і знаходзілася ў алтарнай частцы драўлянай царквы, за прастолам. Стары кіот зроблены быў яшчэ ў саракавыя гады. Новы выкананы член Прыхадской рады Аліксандар Асіпюк.

Санітарка Маруся

☞ 10

Дэмабілізавалі нас 3 верасня 1945 года. Дамоў дабралася пасля св. Міхаіла, якое ў Царкве адзначаецца 21 лістапада. Абедзве з Нінкай Гавіновіч ехалі праз Мінск і Брэст. У Высокім, калі сяброўка разглядалася за транспартам у Чаромху, я сцерагла багаж. У Чаромху за дзень заехалі.

Пра Гайнаўшчыну

☞ 11

На Гайнаўшчыне зараз калія 60 агратурыстычных кватэраў і іх колькасць хутка расце. Зараз не толькі ў Белавежы і яе наваколлі можна знайсці агратурыстычныя кватэры. Адкрываюцца яны ў наваколлі Нараўкі, Дубіч-Царкоўных, Кляшчэляў і іншых гмінах Гайнаўскага павета.

Беларусь — беларусы

Адмова ў статусе ўцекача

Рада па справах уцекачоў адмовіла грамадзяніну Беларусі, дзеячу антылукашэнкаўскай апазыцыі Андрэю Жукаўцу ў наданні яму статуса бежанца. Беларускія ўлады абвінавачваюць яго ў крымінальных злачынствах і патрабуюць вярнуць яго ў Беларусь. Аб гэтым 24 кастрычніка г.г. заявілі кіраунікі Звязу беларускіх палітычных уцекачоў у Польшчы. Гэтую інфармацыю пацвердзілі супрацоўнікі Рады. На расшэнне Рады Андрэй Жукавец падаў апеляцыю ў Вярхоўны адміністрацыйны суд.

Паводле неафіцыйных паведамленняў з крыніц набліжаных да ЗБПУ, Рада абгрунтавала рашэнне адсутнасцю дастатковых доказаў, якія ўказвалі б на сувязі Жукаўца з беларускай апазіцыяй і падазрэннямі ў здзяйсненні ім крымінальнага злачынства.

Адмова падтрымоўвае рашэнне органа першай інстанцыі, значыць, цяпешрашній Управы па справах рэпатрыяцыі чужынцаў Міністэрства ўнутраных спраў і адміністрацыі. Рада адмовіла таксама ў наданні статуса ўцекача двум іншым беларусам, членам ЗБПУ — Віктору Нагніядзе і Сяргею Юцкевічу. У выдадзенай заяве Звяз беларускіх палітычных уцекачоў палічыў, што гэтыя рашэнні ідуць у разрэз з жэнёўскай канвенцыяй аб уцекачах. Да заявы была

Паводке ПАГ

Мінюст касуе студэнцкае аб'яднанне

Праваабарончы цэнтр „Вясна” выка-
заў пратэст з нагоды падрыхтоўкі Mi-
ністэрствам юстыцыі працэдуры лікві-
дацыі адзінай альтэрнатывай студэн-
цкай арганізацыі ў Беларусі — Задзіно-
чання беларускіх студэнтаў.

18 кастрычніка старшыня Рады гэтай арганізацыі Крысціна Вітушка была запрошана на сустрэчу ў Міністэрства юстицы. Тамтэйшыя чыноўнікі паведамілі ёй аб tym, што рыхтуюць працэдуру ліквідацыі арганізацыі ў судовым парадку 10 кастрычніка. Радзе ЗБС было вынесена чарговае папярэджанне за тое, што „назва арганізацыі на паштовай скрынцы ў пад'ездзе і над уваходам у офіс не ад-

Кірэй Мануйла
Наша Свабода. 26.10.2001 г.

Семінар па актыўнай рэабілітацыі ў Польшчы

Рэспубліканская асацыяцыя інвалідаў-калясачнікаў (PAIK) удзельнічае ў Міжнародных семінары па актыўнай рэабілітацыі, які прайшоў з 25 кастрычніка па 1 лістапада ў мястэчку Замосць (Польшча).

Як паведаміў БелАПАН старшыня цэнтральнага савета РАІК Сяргей Драздоўскі, праграмай семінара пра-дугледжана было правядзенне трэніро-вак і тэарэтычных заняткаў для інвалі-

Шчырае дзякую прафесару Васілю Чачугу за кніжкі-падарунак! З пажаданнямі здароўя — дырэктар, настаўнік і моладзь Бельскага белліцэя.

Судзяць шэрагоўцаў „Эскадрону смерці”

24 каstryчніка ў Мінску распачаўся судовы працэс над былымі байцамі спецпадраздзялення „Алмаз”. Валерый Ігнатовіч, Максім Малік, Сяргея Савушкіна і Аляксандра Гуза абвінавачваюць у выкраданні апаратара Грамадскага расейскага тэлебачання Дзмітрыя Завадскага і ў шэрагу іншых цяжкіх злачынствах, у тым ліку забойствах

Дзмітры Завадскі стаў вядомым пасля 1997 года, калі з карэспандэнтам ГРТ Паўлам Шараметам некаторы час прасядзеў у гродзенскай турме за рэпартаж з беларуска-літоўскай мяжы. Раней ён быў асабістым аператарам Аляксандра Лукашэнкі і добра быў з ім знаёмы. Неўзабаве пакінуў „боса” і разам з бытым журналістам беларускага тэлебачання Паўлам Шараме-

вацца сувязь паміж зінкненнем Юрія Захаранкі, Віктара Ганчара і Анатоля Красоускага. Нарэшце следчыя выйшлі на камандзіра спецпадраздзялення ўнутраных спраў падпалкоўніка Дзмітрыя Паўлючэнку. Але ён правёў за кратамі ізалятара КДБ усяго адну ноч і быў вызвалены па загадзе Аляксандра Лукашэнкі. За тое, што пасмелі арыштаваць яго вернага служку генеральны прокурор Алег Бажэлка і старшина КДБ Уладзімір Мацкевіч былі зняты з пасад. Падчас перадвыбарчай кампaignі ў незалежнай прэсэ з'явілася шэраг дакументаў, што сведчылі пра існаванне ў Беларусі „эскадронаў смерці”, ініцыятивы якіх цягнуцца на самы „верх”. Улады зразумела ўсё авбяргалі.

І вось распачаўся суд. Афіцыйная версія знікнення Завадскага наступная: падчас працы ў Чачні ён сустрэў Ігнатовіча, які спачатку ваяваў наёмнікам у чачэнцаў, а пасля перайшоў да расійцаў. Нібыта пра гэта Завадскі паведаміў у друку і Ігнатовіч вырашыў адпомсціць. Але ўзнікае пытанне, калі ўсё так банальна, чаму працэс закрыты? Згодна паведамленняў ГРТ, на судзе Ігнатовіч ляжыць на насілках, нібыта з-за дрэннага стану здароўя. Па гэтай прычыне ў першы дзень працэс працягваўся вельмі кароткі час. Па ўсім відаць, што прысуд будзе вынесены не хутка, калі наогул будзе вынесены.

Зміцер Кісель

Суд над „Пагоняй” прыпынены

23 кастрычніка суддзя Вышэйшага Гаспадарчага суда Рэспублікі Беларусь Валерый Жандараў прыпыніў на няяві вызначаны тэрмін судовую справу аб закрыцці „Пагоні”. Працэс адновіцца пасля таго, як Гаспадарчы суд Гродзенскай вобласці разгледзіць справу аб признанні несанкцыянаваным папярэджання, вынесенага газете Пракуратурай Гродзенскай вобласці. Пракуратура вынесла „Пагоні” папярэджанне за артыкулы, якія былі змешчаны ў арыштаваным 5 верасня нумары газеты.

Перац пачаткам працэсу ахойнік Вышэйшага Гаспадарчага суда загадалі прысутным журналістам пакінуць у гардэробе дыктафоны і телекамеры. Кіраунік Цэнтра прававой дапамоги СМІ пры Беларускай Асацыяцыі журналістаў Міхаіл Пастухоў, які прадстаўляе ў судзе інтэрэсы „Пагоні”, расцаніў дзейні аховы як грубае парушэнне правоў журналістаў.

Пасяджэнне па справе „Пагоні” доўжылася 18 хвілінай. Рашэнне аб прыпыненні справы суддзя Валерый Жандараў прыняў пасля таго, як даведаўся, што „Пагоня” падала спазыск аб скасаванні апошняга папярэджання, вынесенага ёй Прокуратурай Гродзенскай вобласці.

Нагадаєм, що два папереднія пася-
джэнні суд пераносіў па віне Прокуратури, якая своечасова не прадастаўля-
ла неабхідных дакументаў.

— Я абураны беспрэцэдэнтым зацягваннем працэсу, дзе нават не юрысту зразумела, што прэтэнзіі Прокуратуры да „Пагоні” не базующа на законе, — заяўіў адразу пасля суда рэдактар газеты Мікола Маркевіч. — Расцэнваю такія дзеянні як шантаж з мэтай аказання ўціску на пазіцыю „Пагоні”.

Павал Мажэйка
„Пагоня” № 43 ад 25.10.2001 г.

Перспективы розвідня супрацоўніцтва

Перспектывы развіцця трансгранічнага супрацоўніцтва і міжрэгіянальных сувязей абмеркавалі Генеральны консул Беларусі ў Беластоку Леанід Каравай-ка з новым кіраўніком Падляшскага ваяводства Маркам Стшалінскім. Бакі заявілі аб неабходнасці актывізаваць адносіны, якія гістарычна склаліся паміж прыгранічнымі раёнамі ў галіне гандлю, науکі, культуры, аховы навакольнага асяроддзя.

У час сустрэчы была закранута і тэма закрыцца пункту пропуску Кузніца-Беластоцкая, рашэнне аб мадэрнізацыі

якога прынята польскім бокам у аднабаковым парадку. Ваявода Марк Стшалінскі падзяліў заклапочанасць беларусаў наконт гэтага і даручыў адпаведным службам ваяводскага ўпраўлення яшчэ раз прааналізаваць магчымасць стварэння альтэрнатыўных каналаў пропуску праз граніцу на гродзенскім напрамку. Як варыянт беларускім бокам была прапанавана магчымасць адкрыцця для легкавога транспорту на гэты перыяд спрошчанага пункту пропуску Сафіева — Ліпіччаны.

Аліна Грышкевіч, БЕЛТА

Сумные песни пяём

Хаця на сёлетній „Бардаўскай восені” аж кішэла ад „жывых класікаў” беларускай аўтарскай песні і лаўрэатаў з папярэдніх гадоў, хаця адбыліся прэм'еры новых музычных праектаў, хаця ў каторы ўжо раз акустычны канцэрт даў найлепшы беларускі рок-гурт „Н.Р.М.” — было сумна.

Нават Віктар Шалкевіч, якому за дасціпным словам у кішэню лезці не даводзіцца, пагрузіўся ў нейкія настальгічныя ўспаміны. Вінаватая восень ці пабыўка ў Амерыцы, пасля якой нішто ўжо тут не ўспрымаецца як раней? У адной з песен Віктара з'явілася нават згадка пра эміграцыю.

Сумна було, калі на сцэну выходзілі выканаўцы, якія хутчэй павінны праўбівацца на „Славянскі базар” у Віцебску ці фестываль Еўрапізіі. Радасць ад уваскращэння „Белага сну” таксама нейкая зацягнутая смугой. Шкада ўпушчаных сямі гадоў, якія прайшлі ад апошняга публічнага выступлення капелктыву. Той канцэрт быў аздобай першай „Бардаўскай восені”, а вобраз 15-гадовай Марты Драль у белай сукенцы запамятаўся не аднаму мне. Смуга на канцэрце Янкі Хохі і кампаніі, гэта ня-пэўнасць, колькі часу цяпер давядзеца-ца чакаць, каб пачуць іхнюю далікатную і дапешчаную музыку нажыва.

Тое, што Алеся Камоцкі спявае сумныя рамансы, нікому не навіна. Мне шкада іншага: што ён, зрабіўшыся свайго роду сімвалам „Бардаўскай восені”, вязе з сабою маладых бардаў, а сам ма-ла часу праводзіць на сцэне Бельскага дома культуры.

Хоць страх як люблю я „Н.Р.М.”
у кожнай іпастасі: на вялікай сцэне
і падчас акустычнага кацэрта, сольныя
выступленні лідэра гурту Ляўона Воль-
скага і супольныя праекты з іншымі му-
зыкамі, то ўсё-ткі хацелася б, каб арга-
нізатары „Бардаўскай восені” знайшли
які-небудзь іншы сродак, каб падняць

публіку з крэслаў. Маладыя людзі сё-
лета сапраўды падняліся пры музыцы
„Н.Р.М.”. Мая знаёмая настаўніца з Бе-
ластока захаплялася культурнымі па-
водзінамі, гжэнасцю ліцэістаў з Гай-
наўкі і Бельска. На жаль, не можна гэ-
тага сказаць пра ахову. Калі сцэну сце-
ражэ бязмозгі тып, якому здаецца, што
бяскарна можна тузаць каго заўгодна,
гэта таксама сумна.

Напэўна яркім момантам фестывалю быў канцэрт вядомага з калектывам „Палац” і „Крыві” Зміцера Вайцюшке-віча. На „Бардаўскай восені” адбылася прэм’ера новага музычнага праекта, азагалоўленага „Цаачная крама”, у якім скарыстаны старыя як свет літаратурны прыём — героямі становяцца звяры з чалавечымі рысамі. У такі спосаб аўтары баек ва ўсе часы і эпохі маглі сказаць больш і смялей, а чытачы ў гэтых творах праглядаліся як у лютэрку. У Зміцера Вайцюшкевіча звяры не жывяя, а цаачныя, але ён як прадавец не толькі ўмее іх расхваліць, але і ведае характар і норавы кожнага. У ягонай краме ёсьць найдурнейшы ў свеце баран і самая разумная варона, ёсьць казёл, які не ведаў, што ён казёл пакуль не пачуў гэта ад чалавека, ёсьць мядзведзь, які за лыжку мёду гатовы памяняць свае елкі

на любы цырк ды певень з малымі мазгамі і нескладанай жыщёвай праўдай: „будуць куры, буду я”.

„Цацачная крама”, паказаная ў Бельску, яшчэ недапрацаваная. Не ведаю, ці будзе разбудаваны інструментарый, бо на сёння апрача Вайцюшкевіча, які час ад часу падыгрываў сабе на кларнене,

„Эйфарыя” з Нарвы: Мажсэна Русачык і Пётр Казырскі.

былі толькі гітара і скрипка. Але спектакль вийграє, калі будзе больш тэатралізаваны. За лёс праекта я, аднак, не хвалююся, напэўна яшчэ пра яго пачуем.

* * *

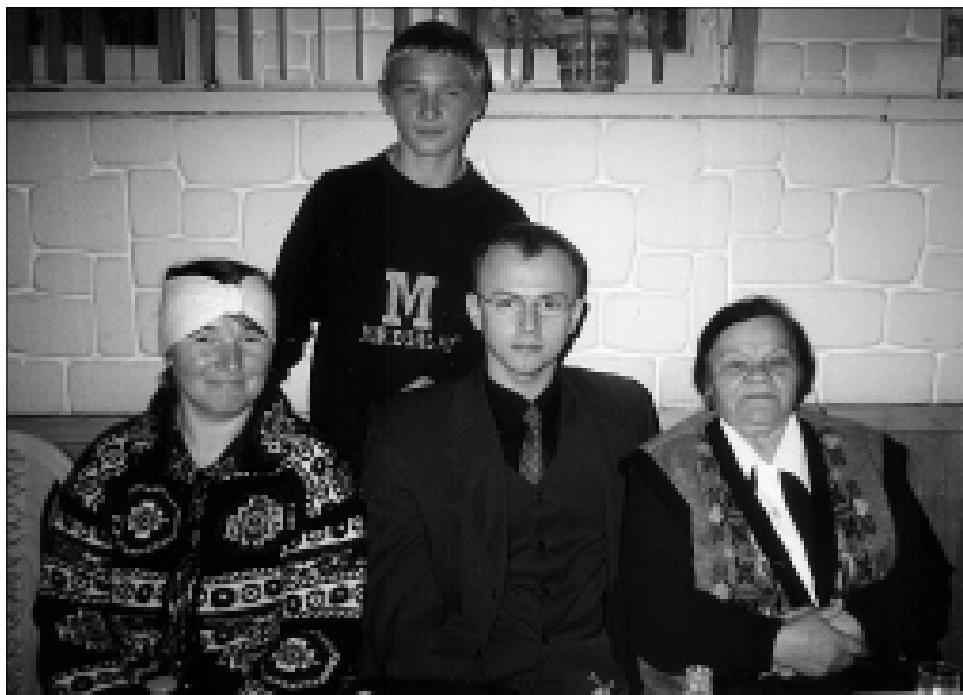
Пераможцам VIII Фестывалю беларускай аўтарскай песні „Бардаўская во-
сень” стаў дуэт „Эйфарыя” з Нарвы. Студэнты Мажэна Русачык і Пётр Ка-
зырскі прымалі ўдзел у конкурсе і ў мі-
нульым годзе, але тады беларуская мо-
ва яўна давалася ім цяжка ды і спеў быў
празмерна эфектны. За год маладыя
людзі добра папрацавалі. Іхня гітары
гучаць прыемна для вуха, паправіўся
спеў і тэксты. Старшыня журы Лявон
Вольскі ад імя астатніх юрораў: Надзея
Артымовіч і Алеся Камоцкага сказаў,
што вердыкт быў прыняты аднагалос-
на. Узнагароду „Эйфарыі” ўстанавіў
бурмістр Бельска.

Нарваўскі дуэт атрымаў таксама трыццаць гадзін запісу ў студыі Бела-стоцкага радыё. А дваццаць гадзін змо- жа тамака папрацаваць Вольга Чумічо- ва з Мінска, якую можна назваць бела- рускай Джоэн Баэз. Бельскі аддзел Бе- ларускага грамадска-культурнага тава- рыства ўзнагародзіў Васіля Аўраменку

з Магілёва, падтрымліваючы высокую ацэнку бардаў з гэтага горада. Нагадаю, што два гады таму ў Бельску перамог таксама магілёвец Сяргей Кулягін.

Пералік пераможцаў заўсёды дастаўляе пісаку радасць. Але я і тут не могу канчаткова разагнаць тую сумную восеньскую імглу, якая атуліла мяне ў Бельскім доме культуры. Не могу, бо шкада мне, што арганізатары ўвогуле не дбаюць аб пропагандаванні імпрэзы і, перш-наперш, выкананаўцаў у электронных мас-медыях. Можа сцвардзжэнне: „калі чагось не было ў тэлевізіі, то наогул не было”, не да канца справядлівае, але зерне праўды ў ім ёсць. А Звяз беларускай моладзі заўпарціўся і тэлебачання на мерапрыемстве бачыць не хоча. Значыць, бардаў пабачаць толькі тыя, хто прыйшоў у Бельскі дом культуры 28 і 29 кастрычніка. Патрабуючы грошай ад Радыё „Рацыя” за права выпускаць у эфір запісы з „Бардаўскай восені” лідэры элітарнай маладзёжной арганізацыі не толькі зрабілі крыштуду ўдзельнікам Фестывалю, але і паказалі сваю здольнасць глядзець шырэй і сягаць вышэй. Свайго носа.

Мікола ВАЎРАНЮК

Сямейны партрэт — Ірэна Лукша з Адрыянам, Марк Рубашэўскі з баўгуляй Нінай Паневіч.

Слову ўсе ўзросты падуладны! — Вольга Анацік і Марыя Манаховіч з Ягуштова і Радаслаў Маціеўч з Белаастока.

Слову ўсе ўзросты падуладны

[1 ➔ праця]

го ж мала начытаных, свядомасць таго яшчэ не ўсвядомлена (даруйце за калам-бур), таксама трапляюцца хібы стылістычныя, моўныя, сэнсавыя. „Не кожны паэт, хто піша вершы”, — працытаваў грамаўладны крытык Янка Трацяк верш Ірэны Радзіванюк з аднаго з пасляконкурсных зборнікаў. Вельмі канкрэтна аналізаваў ён тэксты, даваў парады, прызнаваўся, што чагосці не разумее (аўтар мог падумаць: ну і хай, не ён жа

паэт!). Так што добры кавал урачыстас-
ці прамільгнуў як літаратурны семінар,
нават і школка, але такой нагодай павін-
ны мы ўсе цешыцца. Дарэчы, будзе арганізацца такі семінар для нашых па-
чаткоўцаў, сапраўдная „школа пісання”,
хочу, вядома, талент ад школаў не вель-
мі залежны, ды прыесці часам трэба
і павучыцца. Асабліва калі браць пад
увагу амаль рэгулярнае карыстаннне „бе-
лым вершам”, якім, здаецца некаторым
творцам, лягчай пісаць, бо не трэба тут

рыфмы. А такі верш патрабуе глыбіні думкі, філософскага кантэксту, мінімуму слоў. І мае ён свае правілы. Мода не заўсёды ёсьць дасканаласць ды якасць. Аўтары павінны прафесійна падгатавіцца да публічнай выступлення. Сярод усіх тэкстаў, якія прыйшлі на конкурс, такія спробы былі толькі ў трох аўтараў, у тым аднаго з першай групы (удаўся на выдатна-верш „Пяты клас” М. Леанеўскай).

У прыемнай атмасфэры ў кавярні „Цэхова”, у бляску тэлепражэктараў,

думаю, прыемна было выступіць вылучаным аўтарам (хоць першы ў жыцці такі выступ пажырае трэма!), а таксама Генадзю Шэмету з сынамі Янкам ды Франкам з песнямі на слова Міры Лукшы і Людмілы Сіманёнак. Былі гэта дзіцячыя песні, ды кампазітар праспіяваў крыху вядомых сваіх твораў і для дарослых. Узнагароджаныя каштоўнымі кнігамі аўтары пакінулі сонечна-асенні Беласток і раз'ехаліся па сваіх мясцовасцях, дзе можна яшчэ пачуць роднае слова. Пісаць будуць?

Мира Лукша
Фота аўтара

Дыктатары не сумніваюцца ў рацыі

Мікалай Панфілюк галасаваў на Самаабарону А. Лепэра, а я — на Унію вольнасці. М. Панфілюк не хоча „жыць пад дыктатоўку Амерыкі, Англіі, Германіі, Бельгіі” („Пасля выбараў”, „Ніва” № 42). Падумаў я, што можа фактычна Панфілюк мае нюх і ягоная інтуіцыя падказвае, што дух Лепэра, гэта праудзіві дух дэмакратыі і прагрэсу, а сам Лепэр — „чудоўны чалавек, які адкрыта і сумленна гаворыць нам, што дзеесца ў краіне” (Міхал Мінцэвіч „Самаабароны праўда аб Польшчы”, „Ніва” № 42). Адносіны Лепэра да беларускай меншасці — станоўчыя. Невядома што гэта значыць, але тое, што Лепэр хваліць Лукашэнку — настярожвае. Лукашэнка на першых прэзідэнцкіх выбарах таксама як цяпер Лепэр лавіў злачынца і злодзеяў, між іншым, Шушкевіча.

А можа я не змарнаваў свайго голасу? У 1933 г. Гітлер таксама выйграў выбары дэмакратычным шляхам, а галасавалі на яго мільёны, у большасці беспрацоўных немцаў. Гаварыў ён да сваіх выбаршчыкаў крэтычна і палымяна, як цяпер Лепэр, і як некалькі гадоў раней Лукашэнка. Дыктатары не сумніваюцца, што рацыя на іх баку. Лепэр пакуль дыктатарам не з'яўляецца, але хто ведае, якая будучыня нас чакае, калі нават наша ўсходняя

беларуская сцяна галасуе на Самаабарону? Цяпер жыхары Малінік прывіталі Лепэра хлебам і соллю, бо могуць вітаць каго хочуць і чым хочуць. Потым няхай толькі не прывітаюць як трэба, то на Калыму можа не сашле, але хто яго ведае што можа зрабіць!

Каму верыць: Лепэру, ці журналістам „Палітыкі”: Т. Меціку і П. Пытлякоўскаму („Małe i duże oszustwa Andrzeja Lepera i jego ludzi — Kartel Samoobrona”, „Polityka” № 42)?

Пабачым, і ці падасць іх у суд Лепэр за тое, аб чым напісалі ў сваім артыкуле. А напісалі вось так: „Больш за мільён выбаршчыкаў Самаабароны пэўна не ведае, што галасавалі на зусім прыватнае прадпрыемства Анджея Лепэра. Назва і віньета партыі выкарыстоўваюцца як лагатып прадпрыемства, створанага дзесяць гадоў таму. Фірма самавольнічае, не плаціць падаткаў, скрывае абарат і даходы. Парушае законы, але карыстаецца бяскарнасцю. Праз чатыры бліжэйшыя гады гэту бескарнасць дадатковая падтримае дэпутацкі імунітэт”.

Заахвочваю М. Панфілюка і ўсіх, хто аддаў свой голас на Самаабарону, прачытаць гэты артыкул. Можа хоць крышку ўсе яны падумаюць чаго можна спадзявацца па А. Лепэру.

Міхась Куптэль

Будучыня народных гаворак

18 каstryчніка супрацоўнікі Кафедры польскай філагогіі сарганізавалі спатканне з выдатным дыялектолагам прафесарам Багуславам Нававейскім на тэму „Przysłośe języka gwarowego”. Даклад прысвечаны быў тэмэ, якая з давён-даўна паяўляеца ў мас-медиах. Будучыня, звязаная з развіццём тэхнікі, яшчэ большым уплывам медыяў на жыццё, выклікае вялікую пагрозу дыялектам.

Народныя гаворкі былі аб'ектам даследаванняў ужо перад першай вайной і з часам людзі сталі баяцца, што гаворкі занікнутць. Найлепшым доказам гэтаму ёсьць пасляваенныя гады, калі на вёсках хутка паяўляліся новыя школы. Тады літаратурная мова стала тармазіць гаворку, а тая імкнулася да літаратурнай мовы. Наступнай прычынай заніку гаворак была і ёсьць змена стылю жыцця людзей. Міграцыя маладых людзей з вёсак у гарады давяла да того, што яны пакідалі бацькоўскую мову і імкнуліся свядома да інтэграцыі з асяроддзем і калі няконачы вымкнулася дыялектнае слова, выклікала сорам. Чалавек, каб не быць ізаляваным ад асяроддзя, стараецца гаворыць „нармальнай” мовай. Даводзіла гэта да таго, што прыезджыя гаварылі больш папраўнай мовай чым радавітыя жыха-

ры гарадоў. Каб не паказаць, што з „халываў вылазіць салома”, людзі цураўся мовы бацькоў. 1970-80 гады гэта час, калі тэмп заняпаду народных гаворак пейшло ўсе нормы.

Падляшиша — гэта рэгіён багаты культурай, дзе жывуць людзі розных нацый. Гаворкі беларускія, украінскія цікавыя сваім багаццем, але дыялектолагі б'юць у набат. Адміраюць яны ў страшэнным тэмпе. Нават людзі з аднага пакалення гавораць інакш. Вялікую ролю адиграваюць адносіны бацькоў і дзяцей. Часта назіраем сітуацыю, калі бацькі гавораць паміж сабою на гаворцы, а ўжо са сваімі дзецьмі — на польскай мове. Рэлігія гэта чарговая проблема — адыхад ад права-слайней веры (частая сітуацыя, калі людзі, бывае, саромяцца прызнацца да свайго веравызнання) вядзе таксама да адыхаду ад гаворкі. „Адыхад народных гаворак непазбежны”, — сказаў прафесар Нававейскі — аднак ёсьць шанц, што хаяць некаторыя з іх утрымаюцца. Усё залежыць ад нас саміх. Ці будзем саромяцца нашага паходжання, ці будзем ім ганарыцца. Культура меншасцей паяўляеца ў іх іншасці, найлепшым прыкладам якой з'яўляецца мова.

Гаўліна ШАФРАН

Вачыма паліяка

Недагледжаная Літва

Я даваў сабе слова, што ніколі ў гэтай рубрыцы нат і не зачаплюся за вялікую палітыку. Па-першае тату, што знаходзіцца яна сабе месца на іншых старонках „Нівы”, і, па-другое, які конь ёсьць, кожны ж бачыць. Аднак сеймавае экспазіцыя прэм'ер-міністра Лешка Мілера давяло да таго, што вочы паліяка проста аж вырачыліся ад дзвізу.

Я з вялікай увагай выслушаў экспазіцыю. Назаўтра яшчэ больш дакладна ў яго ўчытаўся. Асаблівую ўвагу я прыкладаў да таго, што старшыню Рады Міністраў сказалася ў справе замежнай палітыкі. Тым больш, што ў Мілеравым урадзе шэфам МЗС стаў чалавек з вялікім характарам... недалёкай Каліноўкі.

Вось, прэм'ер Мілер цешыцца актыўнай адносін Польшчы з Расіяй і стабільнасцю ва ўзмацненні стратэгічнага партнёрства з Украінай. Адчувае недастатковасць у стасунках з Беларуссю ды прадказвае, наколькі гэта магчыма, пошуку дарог дзеля набліжэння пунктаў погляду. З Беларусі Мілер „пераскокае” ў Азію, Афрыку ды Паўднёвую Амерыку. Прамоўчы апошнюю з нашых усходніх суседак — Літву. Калі пакарыстацца змоўніцкай тэорыяй развіцця сучаснай гісторыі, можа гэта азначаць замарожанне польска-літоўскіх адносін. Было б гэта, аднак, мала сказа-

зець што дзіўнае. Некалькі гадоў таму быў я ў Алітусе, дзе тагачасны прэм'ер Владзімір Цімашэвіч не шкадаваў камплементаў ды абыцанак нашым літоўскім суседзям. Прэм'ер тae краіны не заставаўся ў даўгу. Ужо пасля парламенцкай перамогі AWS прэзідэнт Аляксандар Кваснечскі шматкроць абяцаў успамагаць літоўцаў у іх імкненні ва ўваходзе ў НАТА і супрацоўніцтве з краінамі Еўрасаюза. Цяпер у стратэгічным выступленні польскага прэм'ера, які працягвае, як здаецца, думку ды палітычнай дзеянні прэзідэнта і былога прэм'ера (шэфа дыпламатыі) — пра Літву нават слова не прагучала. Калі не стаіць за гэтым ніякая змова, дык гэта звычайны недагляд. Але ці вялікія палітыкі (галовы дзяржавы) могуць сабе дазволіць такія памылкі? Што пра гэта маюць падумаць літоўцы, а і паліякі літоўскага паходжання хоць бы з Сейнаў ці Пуніська, адтуль, дзе, усё ж, наспявает шмат недаразуменняў, якія часта вынікаюць з пытанняў непалагоджаных на міждзяржайным узроўні? Усё ж, веду я ў палітычную мудрасць прэм'ер-міністра і яго атачэння, якое сустварала экспазіцыю. І можна было б спадзявацца, што, засташыўся пры гэтай веры, дачакаюся своеасаблівага выпраўлення спіску памылак.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

[1 ♂ працяг]

рашучасць Лешка Мілера вельмі відавочная. Сеймавая апазіцыя, сярод якой пэрважаюць уцекачы з Акцыі выбараў „Салідарнасць” і Уніі вольнасці, у вачах сеймавай публікі выглядае праста жаласна. Міністры, якія давялі гаспадарку да банкрунта, у ролі рэцэнзентаў дзеянняў новага ўрада зусім неверагодныя. Самаабарону Лепэра цяжка пасля першых тыдняў працы Сейма называць апазіцыяй. Гэта найблыш адданы саюзнік СЛД. Сам Лепэр гаворыць апанентам партыі Мілера тое, чаго ніхто з эсэльдоўскіх дзеячаў адкрыта ніколі не сказаў бы. Папулярнасць гэтага палітыка маланкава ўзрастает і, прайдападобна, калі б выбары адбываліся сёння, Самаабарона стала б другой партыяй у Польшчы, маргіналізуючы свайго галоўнага апанента — Грамадзянскую платформу.

Лепэр у польскай палітыцы выконвае тулу самую ролю, што Уладзімір Жырыноўскі ў Расіі. Mae ён даволі вялікі электрарат і можна ім палохаць канцэпція палітыкі СЛД групы інтэлігенцыі. Прайдападобна дзеячы Самаабароны возьмуть на сябе ролю галоў-

ных дыскутантаў з Платформай і партыяй братоў Качынскіх. Можна таксама спадзявацца, што паслы ад „свентых родзін” сваімі выступленнямі канчаткова акампраметуюць касцельнае асяроддзе. Мацярэвіч, Гертых ці Вжодак, калі толькі адкрываюць рот, выліваюць столькі юдзітасці, што іх хрысціянскі сцяг чырвонее ад сораму.

У выніку міжпартийных дамоўленняў Генавефа Віснёўская з Самаабарону стала старшынёй Камісіі па спраўах нацыянальных меншасцей. Камісія гэтай ад 1989 г. кіраваў найблыш папулярны палітык у Польшчы Яцэк Курань. Віснёўская толькі што пачынае палітычную кар'еру, а ўжо за ёю цягнуцца нівысветленыя справы. Невядомае таксама яе стаўленне да саміх меншасцей. Палітычна пазіцыя Віснёўской дае СЛД магчымасць свабоднага фарміравання нацыянальнай палітыкі. Гэта партыя здаўна заяўляе, што імкненца прытрымлівацца єўрапейскіх норм. Неўзабаве будзе вядома ці нацыянальныя меншасці адчуваць сябе будучы як жыхары Еўропы.

Яўген МІРАНОВІЧ

Славамір Адамовіч у Гродне

22 каstryчніка ў штаб-кватэры Гродзенскага БНФ з поспехам прыйшла Вечарына экстрэмальна пазіціі. Ініцыятарамі гэтай незвычайнай імпрэзы ў Гродне выступіла кіраўніцтва мясцовага Маладога фронту і нефармальны Гродзенскі клуб падтрымкі, які летасць заявіў пра сябе выданнем антalogіі „Лябірінты прывіднага замку”. У якасці „зоркі экстрэмальнага жанру” выступіў паэт Славамір Адамовіч.

Ідэя правядзення падобнай вечарыны нарадзілася яшчэ напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў, вынік якіх для многіх літаратаў быў прадказальны, — прызнаўся аўтар праекта і паэт Юры Гумянюк. — Таму зараз, як ніколі, гэтае акцыя набыла падвойную актуальнасць, хаяцца палітычны падтэкст акказаўся крыху надуманым...

— Мы нават і не чакалі, што ахвотных пачуць экстрэмальна вершы збярэзца ўдвая больш, чым магла змясціць зала, — сказаў пасля вечарыны лідэр Гродзенскага Маладога фронту Вадзім Саранчук.

Варта прыгадаць, што ў Беларусі мастацкая плынъ экстрэмальна пазіціі нарадзілася напрыканцы 80-х гадоў мінулага стагоддзя як адна з формаў сацыяльнага і эстэтычнага пратэсту супраць пануячага рэжыму. Асаблівага росквіту яна дасягнула ў 90-я гады ў творчасці Славаміра Адамовіча, Лявона Вольскага, Юрія Гумянюка, Андрэя Пяткевіча, Ігара Сідарука, некаторых сяброў суполкі Бум-Бам-Літ, або такіх рок-гуртоў апартхічнага накірунку як „Deviation”.

Галоўнае ў экстрэмальнай паэзіі — непрыняцце акаляючай рэчаіснасці як даценасці, касмапалітычнае ўспрыманне свету, поўнае ігнараванне ўлады і дзяржавы, нонканфармізм. Многія прадстаўнікі плыні культивуюць „новы байранізм” — супрацьпастаўляюць творчую індывідуальнасць шэрamu на тоўпу, абалваненаму дарэшты дзяржавай ідэалогіяй. Асаблівае месца, яшчэ з часоў гарбачоўскай перабудовы, у творчасці пэтаў-экстрэмалаў займае „прэзідэнцкая тэматыка”. У іх вершах выкарыстоўваюцца амаль усе вядомыя мастацкія прыёмы: персаніфікацыя, гратэск, іронія, падвойныя метафары ды іншыя. Некаторыя аўтары па-майстэрску ўкраўпаюць у свае вершы нават нецензурную лексіку, што надае творам асаблівую мастацкую пераканаўчасць.

Арыгінальныя творы ў аўтарскім выкананні Юрія Гумянюка, Анатоля Бру-

севіча, Эдзіка Мазько, Паўла Мутнага і госця з Мінска — Славаміра Адамовіча (ён запрэзентаваў гродзенцамі сваю кнігу „Турэмны дзёньнік”), — былі сустрэты шчырымі аплодысментамі. Не абышлося і без лірыкі ды спеваў, якія разбавілі жорсткія пасядычныя пасажы экстрэмальных паэтаў. Адпаведны лірычны настрой стварылі барды Валеры Руселік, Вольга Хвашчынская і Валеры Жамойцін.

Задаволены поспехам імпрэзы Славамір Адамовіч прабавіў у горадзе над Нёманам тры дні:

— Мне не хочацца з'язджаць з Гродна, бо тут цяплей, чым у Мінску, а галоўнае — шмат прыгожых жанчын! З адной вельмі стылёвай паніяй мне давялося пазнаёміцца ў кавярні, выпіць па келіху чырвонага віна „Нябесныя кроплі” ды пашпацьраваць у парку Жылібера!

Ігар ГАНДЛЕЎСКІ

Распуста на расійскія густы

Гамонка з Фёдарам Бутырскім, ён жа Францішак Хлус.

Сядзім на мінскай Малінаўцы недзе пад небам, у аблезлай шэрай будыніне; крок адсюль жыў Шарэцкі. Дзе цяперака ён? А Фёдар сама ці то з Ялты, ці з Масквы, ці з зноў з саланінай Украіны? На кухні — камп'ютэр, які, калі не пішаш, сам забаўляеца жахлівымі іграмі.

Фёдар, каб жыць, зарабляе гроши на кніжках.

Літаратура, якою я займаюся, яна праста камерцыйная, — кажа аўтар і зацягваеца таннай горкай цыгаркай. — Калі арыентавацца на расійскага чытача, дык цікавяць яго „кілеры”, крыміналы, забойствы, згвалтаванні, словам, мазгі на тратуары. Калі маё выдавецтва спрабавала выдаць класіка рускай пазії Міколу Рубцова, яны ледзь прадалі 7 тысяч накладу. А сярэдні расійскі крымінал ідзе ў 22-25 тысяч, што сведчыць пра таго чытача, пра яго эстэтычныя патрэбы і здольнасці. Літаратура гэта рэха. На сённяшні час існуе тэрмін „маркетынгавая літаратура”. Гэта тады, калі пралічваеца цалкам рынак, што каго цікавіць, колькі гэта будзе каштаваць, колькі можна прадаць, колькі з гэтага можна выціснуць, колькі аўтару заплаціць... У мяне, бачыш, няма маёнтку, у мяне ёсць двое дзяцей...

— Ты вядомы з някепскіх беларускіх тэкстаў... Ці лёгка табе тую камерцію пішацца?

— Глядзець, што. Калі я пісаў кніжку „Москва турэмная” — гэта такая справаздача па працы ўсіх маскоўскіх турмаў (6), мне давялося пасядзець 45 гадзін у шырокавядомай турме ў Бутырках, дзе калісь папасядзелі паўстанцы 1864 года. Праўда, я сядзеў там з сотовым тэлефонам, ніхто мяне не чапаў. Я сядзеў там як будучы аўтар, вядома, у „зборцы” ніхто не ведаў, хто я. Зборка гэта агульная камера, куды саджаюць на 5-6 дзён перад тым, як „распрадзяліць” усіх крыміナルнікаў. У гэтай турме да 1986 года расстрэльвалі людзей. Праўда, я ў той камеры не быў...

— Колькі ты такіх кніг напісаў?

— Дзеяяноста дзве... Пад рознымі прозвішчамі, якіх ужо і не згану. Апошнія — Фёдар Бутырскі, Фёдар Волкаў, Віктар Біркут, Андрэй Разін...

— Я глядзела на ОРТ рэкламу новай кнігі Бутырскага. І быццам бы твой партрэт быў там, ледзь пазнала свайго калегу з Беларусі...

— Давайце зробім размежаванне. То, чым я займаюся, да літаратуры ніякага дачынення не мае. Гэта нармальная маркетынгавая тэксты. Гэтыя тэксты робіцца, з аднаго боку, каб зарабіць. Пра ўзоровень расійскага чытача ў Калузе, Тамбове і Пензе можна даведацца, запытаўшы сто чалавек, хто такі Бунін; добра, калі з іх пяць чалавек адкажа. І можаце запытацца, хто таікі Віця Дацэнка. Ён нармалёвы ідёт, напісаў дзве кнігі, гэта чалавек які адсядзеў у вязніцы за згвалтаванні, які ў слове „катэдж” робіць трох граматычных памылкі. Зараз у Расіі класіку не чытаюць, яна ім непатрэбная. Быў у мяне перыяд, калі я жыў у Москве. У іх ёсць трох козырыва: „У нас есть Пушкин”, „У нас есть ядерное оружие” і „У нас есть Большой театр”. Я пра Вялікі тэатр не буду гаварыць, таму што туды ніколі ніхто не трапляе, бо там бываюць толькі замежныя дыпламаты. Калі пытаешся ў расійцаў, навошта ім ядзерная зброя, ніхто не можа адказаць. Калі іх папросіш прачытаць верш Пушкіна, можа які адзін з іх скажа той верш.

— У нас з Міцкевічам, здаеща, будзе таксама... А калі ты пачаў ствараць свае „тексты”?

— Калі спатрэбіліся гроши, тады і пачаў.

— Ці шмат беларускіх пісьменнікаў „разбэшчваюць густ рускага чытача”?

— Сярод іх — мой сябра Марцін Юр, прыяцель Сцяпан-Андрэй Варонін, аўтар бестселераў „Слепой”, „Камбат” і рознай галіматыі. Вароніна выдае Глобус. Што тычыцца Глобуса, дык не могу зразумець чалавека, які адной рукой дае гроши на тое, каб выдаваць газету „Наша ніва” і часопіса „Arche”, а другой — „Статы і речи Александра Григорьевича...” Не ўсё разумею ў гэтай сітуаціі. І яшчэ. Калі выходзіць раман, напісаны Максімам Клімковічам і Валодзем Сцяпаненкам, які называеца „Кацюша”, чаму на апошній старонцы месціца здымак Валодзі Адамчыка і яго жонкі Ленкі Бяляевай, дзе падпісаны, што гэта і ёсць Анд-

рей Варонін. Гэта нагадвае эстрадны анекдот з сямідзесятых. Па сцэне бегае Віктар Вуячыч і лямантуе: „Я — Джон Ленан!” Гэтак непрыстойна.

— Колькі напішаць? Як Бутырскі, Волкаў... — пытаюся і гладжу белае каціска Аўгустына, ад каго Фёдаравы руки ў сплашных царапінах.

— Колькі пражыву. Да пяцідзесяці раманаў прозвішча выдумвала выдавецтва. Я не ведаў, як кніжкі называюцца, у якім сапраўды выдавецтве выходзяць, хто рэдагуе, якая вокладка... Я пісаў, аддаваў дыскету. Мне за гэта давалі гроши. Мяне гэта не цікавіла.

— Стварыліся табе біографія.

— Яны ствараліся так ад балды. Вось існуе там нейкі Віктар Біркутаў, які там калісьці служыў у міліцыі ў крымінальному вышуку, потым нібыта ваяваў у Чачні, народ якой злачынна захацеў самавызначэння, нібыта ён зараз нейкі крымінальны аўтарытэт... Я гэтым, шчыра кажучы, не цікавіўся. Мне ў 1996 годзе ў выдавецтве сказаў, што трэба стварыць нейкую легендзу, нікага віртуальна галімога чалавека, падвярстаць пад яго ту юбіляру. І я стварыў такога чалавека, Фёдара Бутырскага.

— „Професіональны пісатель. Автор 80 романов разных жанров...” Тыраж, пішуць тут, за 400 тысяч экземпляраў! „С соавтором Віктором Доценко...” папісалі крымінальны серыял „Бешэнный против лютого”. „Ф. Бутырский знаком с миром тюремы не понаслыше. В 1898 году он по ложном обвинении оказался в тюрме....” На волю, пішуць, выбраўся ты з-за прафесіяналізму адваката В. Карышаева. Новая віртуальная постаць? І тут далей ягоная біографія... І пра „вашу” кнігу: „блестящее исследование истории быта и нравов московских турэм”. Тая „Москва турэмная” (1998) — „уникальный путеводитель” у той „зазеркальный мир”. Чытач, дурны, купляе, чытае гэтую хвальбу, верыць, і аж заходзіцца! І ты за тых сорак пару гадзін так усё спазнаў?

— Чыста праглынулі. Як не верыць! Я ж прыйшоў у выдавецтва, славутае тым, што выдала мемуары былога цэлахоўніка Ельцина, а таксама быццам бы кнігу Пуціна „Ад першай асобы”.

Агітпром, паблік рэляйшн. Я ад іх адышоў, стаў супрацоўніцай з іншым; выдавецтва „Вагрыюс” вінавата мне калія 20 тысяч долараў.

— Ты ў нас вядомы, як аўтар з Максімам серыі „Здані і пачвары Беларусі”.

— Пытаюца мяне: „Почему ты, такая сволочь, пишешь по-русску?” Зразумейце, у мяне двое дзяцей. Я не могу па-беларуску зарабіць нармальнікі гроши. Зараз мы з Максімам скінем у „Ніву” кніжку прозы — пароды на гісторыю Беларусі, ад неандэртальцаў да Лукашэнкі, мы пішам усё што думаем...

— Зачем тебе всё это надо! — кідае Славава мама ад пліты, піяністка.

— ... Да таго нармальнай тарашкевіцай. Негандлёвы, культурны тэкст. Беларуская мова — некамерцыйная. Усё, што пішаць па-беларуску, становіцца літаратурай. Мы па-беларуску не пішам пра крымінальнікаў, злачынцаў, дэбілаў... Чалавек, які шукае чагосьці па-беларуску — ён адразу на некалькі ступенях разумнейшы за аўдыторыю, якая чытае Марыніну ды Дацэнку. Што мяне натхніе. Аўдыторыя Сцяпаненкі, Клімковіча і Ахроменкі ад тae, што чытае Вароніна ды Бутырскага — іншая і нават не накладваеца адна на адну. І гэта добра.

Міра Лукша
Фота аўтара

Юбілейная сустрэча з Шатыловічам

Традыцыйя сталі сустрэчы, прысвячаныя беларускай культуры ў Цэнтры кнігі і прэсы славянскіх народоў у Варшаве, дзякуючы спагадлівасці і турботам яго дырэктара Яна Заброцкага.

Вечар 12 кастрычніка быў прысвячаны 75-годдзю Дзмітрыя Шатыловіча — беларускага паэта, жыхара Варшавы і Васіля Петручuka — празаіка — беластачаніна, які па невядомых нам прычынах запрашэннем не пакарыстаўся. Затое з павагай да мерапрыемства аднёсся Дзмітры Шатыловіч. Удзел жонкі юбіляра Ніны і дачкі Ірэнны прыдалі спатканню характар гасцінасці ў адносінах да прысутных, якія шчыльна запоўнілі памяшканне бібліятэкі. Функцыю прамотара прыняў праф. Васіль Белаказовіч, які пазнаёміў прысутных з жыццёвым шляхам юбіляра, характрам яго творчасці, лакалізаваў яе ў сферы беларускай і суседніх літаратур.

Праф. В. Белаказовіч наблізіў слухачам сілуэт і другога юбіляра — Васіля Петручuka, складаны жыццяпіс і ўплывы лёсу на яго творчасць, якую дацаніў, між іншым, Сакрат Яновіч. Присутнісць на вечары старшыні Літаб'яднання „Белавежа” Яна Чыквіна, выкладчыцы Беластоцкага ўніверсітэта Галіны Тварановіч і выкладчыцы Варшаўскага ўніверсітэта Надзеі Панасюк надалі ранг спатканню. Галіна Тварановіч, аналізуючы творчасць Д. Шатыловіча, падкрэсліла матыў любові да Падляшша і зацікаўленне вялікім светам — яго сучаснасцю і мінулым. Спаслалася на гісторыю паломніцтва ў беларускім пісьменстве, звярнула ўвагу на значэнне гэтай тэматыкі і апісава стылю творчасці юбіляра, у якой паказаўся ён як мастак слова і як чалавек. У доказ каштоўнасці яго пісьменства працы вала напісаны ў 1975 годзе верш „Жан-

чыны з Люўра”, які заслужыў сабе месца з некалькім іншымі ў перакладзе на рускую мову, у выдадзенай Генадзем Рымскім анталогіі беларускай літаратуры XIX-XX стагоддзяў. Экземпляр анталогіі ўручыў на памятку аўтару „Жанчын з Люўра”.

Прыхільна да творчасці Д. Шатыловіча аднеслася таксама Надзея Панасюк, якая прачытала верш „Сабор св. Сафіі” ды падкрэсліла ўражлівасць паэта на драматычныя лёсы святыні ў Стамбуле.

Ян Чыквін звярнуў увагу на асаблівасць творчасці Д. Шатыловіча, з якою аўтар, адзін з сярод белавежцаў, не змясціўся ў ашары праблемаў толькі Бацькаўшчыны, але думкамі, пачуццямі і кругаглядам ахапіў шырокія прасторы свету. У сувязі з гэтым „Эцюды з падарожжа” маюць для літаратурнага руху „Белавежы” адметнае значэнне.

Янка Жамойцін засяродзіўся на супольных рысах творчасці згаданых аўтараў і Віктара Шведа, прысвячаных Падляшшу — родным мясцінам, свету іх маладосці. Хранічны стыль верша з захаваннем прынцыпу рыфмы і ритмікі, апавядальнасць з адметнасцю ре-

алізму ў вопісах не існуючай ужо сягоння тадышній рэчаіннасці, знішчанай гвалтоўнай урбанізацыяй падляшскай вёскі з яе традыцыямі і культурай, творчасцю іх, апрача літаратурнай якасці, з'яўляючыца каштоўным дакументам прошллага. У адносінах да падарожжа Д. Шатыловіча — падкрэсліў значэнне яе пазнайчых каштоўнасцей, асабліва для моладзі. Аўтар „Эцюд з падарожжа” падзяліўся з чытачом багатымі ведамі па гісторыі, географіі, архітэктуры, мастацтве і ўменнем адчуцця ды зразумення гэтых каштоўнасцей.

Юбіляр прачытаў некалькі сваіх твораў, з якіх найбольшое ўражанне і каментары выклікаў верш „Праявы”, уражаючы пачуццём драматычнага лёсу Беларусі, і іншы верш, прысвячаны пакутнай канчыне нічым не віноўных сялян — вазакоў, замучаных забойцамі ў вайсковай форме.

Сустрэча ў канчатковай фазе набыла характар сяброўскіх гутарак з пачастункам, у мілай — створанай арганізатарамі атмасфэры, да канца пад тактойнай інспірацыяй вядучага спатканне Васіля Белаказовіча.

Я. Ж.

Зорка

старонка для дзяцей

Пан Ліст

Кляновы ліст, пальчасты, вялікі, цешыўся жыштём, павяваючы на цёплым сонцы. Ды неяк салодка-ўтомна яму стала. Ці, можа, сонца тое так на яго паўплывала, што ацяжэй, адчую сябе нейкім старым, бышцам нават і завялікім з усімі сваімі пальцамі, якія пачала барвіць восень? На дол яго пацягнула, легчы, адпачыць. Што гэта такое — дагэтуль жа ж, і днём, і халоднай ноччу, пад дажджом і шквалам было яму і нястрашна, і няцяжка? А, можа, гэта старасць пачынаеца? Ды ён жа яшчэ малады зусім, іншая справа з мамай-кляніхай, магутнай, моцнай — яна магла б сябе адчуваць сапраўды як старэча, стомненая, каравая...

Паплыў сок ад мамы ў лістай хвосцік, разліўся па ўсіх пражылках.

— Табе не страшна? — зашумела мама голлем. — Не бойся. Будзем развітвацца. Папі яшчэ соку, адчуй маё сэрца. Я вас не забуду, мае вы лісточкі, хоць з вясной вырастуць мне новыя дзеци.

Зажаўцеліся, зарумяніліся ўсе лісты кляновыя ад хвалявання яшчэ больш. Жах іх усе скалануў, хоць супакойваючыя слова матулі дадавалі крыху адвагі.

— Ці мы паміраем?.. — зашапацеў Пан Ліст.

— Няма смерці! — ускалыхнула кронай мама-клён. — І вы не пра-

Малодыя навучэнцы беларускай мовы ў Аўгустове.

Фота Міры Лукшы

падзеце, хоць будзеце іншымі. Не бойцеся!

Завіравалі лісты ў асеннім сонцы, пасыпаліся долу. А людзі ішлі, вялікія і малыя. І думалі пра прамінанне. І пра прыгажосць лісція, якое, здавалася, і для гэтай вясёлкавай хвіліны ўзрастала, спела, і стала ў апошнюю хвіліну свайго ветранога жыцця як сонца, агонь, сэрца...

— Мама, гэты... Пан Ліст — сонца! — радасна закрычала пяцігадовая дзяўчынка, падняўшы яго з травы. — Ён будзе мой!

— Пазнала мяне! Яна мяне пазнала! — успыхнуў колерам Пан Ліст. **Міра Лукша**

Мае калегі і сябры выязджаюць у канікулы ў горы і на мора. А я штогодеду ў Канюкі! Жывуць там мае бабуля і цёця. Ну, дык што там, у вёсцы, рабіць?..

Разам з цёцяй і братам хадзілі мы на рэчку. Хто не любіць плаваць ды загараць! Штодзень блукалі мы па лесе, збіралі грыбы, з якіх бабуля варыла вельмі смачны суп. Аднак, найбольшым атракцыёнам гэтых канікул былі два цяляткі, які нарадзіліся 5 ліпеня! Мы назвалі іх Зузя

Сварка дзеда і бабы

Пэўна, пачалося ад печкі.

Я сама добра не ведаю.

Бабуля патракнула дзеда,

Што твой дровы не так паклаў,

Ці штосьці іниае...

Не памятаю ўжо,

ад чаго пачалося.

І дзед стаў бабу патракаць,

баба дзеда павучаць.

А навошта гэта сварка!

Я ўжо не ведаю...

Здаецца, у гэтых гады

Трэба людзям жыць у згодзе.

* * *

Было мне сумна.

Глянула я ў акно.

На панадворку —

пагода.

Зазвінёу званок.

Сябры. Намовілі мяне

На шпацыр.

Пайшли ў лес. Убачылі

Іншых сяброў ля вогнічча.

Селі мы разам.

І веселей нам стала.

Анна ЛАПІНСКАЯ, Нарве

Маё лета ў Канюках

і Томусь. Іх мама — Белка, а старэйшы брат — Фрэдак. Цяляткі даваліся пагладзіць, і былі, адным словам — цудоўныя! Маім верным сябрам быў таксама сабака Куба. Калі ён хацеў, каб усе на яго звярталі ўвагу, павісваў і ablіzvaўся, пакуль не дапрасіўся ласункаў.

Месяц праведзены ў Канюках быў вельмі багаты ў вясёлья і смешныя прыгоды. Некаторыя назаўсёды застануцца ў маёй памяці.

Ані ІВАНЮК, Гімназія ў Нарве

Вучнёўскі парадак

У сярэдзіне восені вучні Пачатковай школы ў Міхалове з вялікай ахвотай і энтузізмам прыводзілі ў парадак наваколле. Чацвёртыя класы цэлую гадзіну працавалі на школьнім панадворку, а пятыя класы прыводзілі ў парадак наваколле мясцовага могільніка. Найбольш напрацаваліся шасцікласнікі. Адна група збірала ўсякую макулатуру,

пластмасавыя бутэлькі ды іншыя адкіды з абочын дарогі з Міхалова ў Казімёрова, а другая група рабіла тое ж у лесе каля падміхалоўскай вёскі Масціска. Вучні міхалоўскай ПШ яшчэ будуць працаваць у грамадскім пачыне ў лістападзе. Любяць парадак і хочуць, каб у Міхалове і яго наваколлі было чыста (яц)

Казка пра благога сябра

Пасябравалі неяк шакал і вярбллюд і сталі неразлучнымі сябрамі. Сказаў аднойчы шакал вярбллюд:

— На тым беразе расце цукровы трыснёг. Давай пераплывет туды. Ты ўволю наясяць трыснягу, а я налаўлю сабе рыбы.

— Добра прыдумана, — згадзіўся вярбллюд. — Садзіся мне на спіну; мы як бачыш пералярмся на той бераг.

Шакал ускочыў на спіну свайму сябру, і той хутка пераплыў цераз раку.

Шакал не падмануў вярблюда. Недалёка ад берага сапраўды знаходзілася шырокое поле цукровага трыснягу.

Вярбллюд з прыемнасцю хадзіў па попі і ласаваўся трыснягом, а шакал на беразе лавіў рыбу. Рыбы тут было так многа, што шакал вельмі хутка наеўся да адвалу. Паспашы крыху, ён прыбег да вярблюда і адрадасці пачаў гайсаць па попі і моцна брахаць.

Брэх шакала пачулі ў бліжэйшым ►

Польска-беларуская крыжаванка № 45

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклеенымі контрольнымі талонамі) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку“. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

	Wodze	Parnas	▼	Sad	Oddział	Harcerz Sek	▼	Liczba
Ubranie		Osa	►	Kij			Lira	▼
		Pas						
►		▼		▼		Chińskie imię Nad	▼	
Wędrowca	►							
►		▼						
Rosa		Sąd	►				Dar	►

Адказ на крыжаванку № 39: Студня, стан, мука, рака, моц, моль. Ас, смак, Ітака, сума, кол, зяхаць.

Адказ на крыжаванку № 41: Рапс, кокс, закутак, чмут, сыр, растр, онікс, луб, рага, мары. Рыс, чына, скурка, кутас, от, каптур, скарбы.

Кася Філіманнок з тэатра „Антракт” у Бельску-Падляскім выдатна дэкламуе верші М. Клышик „Рыгорка-прытворка”.

Фота Міры ЛУКШЫ

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Канцлер Леў Сапега

Рэч Паспалітая

У тым часе, калі жыў Леў Сапега, наша Бацькаўшчына — Вялікае княства Літоўскае — аб'ядналася з Польскім Каралеўствам. Гэта здарылася ў 1569 годзе. Тады якраз ішла вайна з Масковіяй, і Княству патрэбная была дапамога.

Задзіночанне дзвюх дзяржаў называлася Рэч Паспалітая.

Палікі хацелі стаць гаспадарамі не толькі ў сябе дома, але і на беларускіх землях. Продкі на чале з Львом Сапегам былі супраць гэтага. Статут Вя-

лікага княства Літоўскага не дазволіў чужаземцам захапіць уладу.

Наша дзяржава мела свае суды і законы, сваё войска і свае гроши.

Палікам забаранялася тут займаць дзяржаўныя пасады.

Дзяржаўнай мовай у Вялікім княстве была, як вы ўжо ведаецце, беларуская, а ў Польшчы — лацінская.

Але вялікі князь літоўскі адначасова быў і польскім каралём.

У Рэчы Паспалітай нашы продкі жылі болей за два стагоддзі.

(працяг будзе)

Вучымся прасці

На ўроку беларускай мовы пайшлі мы да бабулі Олі вучыцца прасці на калаўротку. Спачатку бабуля расказала нам, як даўней жанчыны пралі вечарамі кудзелю, а потым паказала, як нагой націскаць, каб круцілася кола і як рукамі раўняць лён, каб скручвалася нітка. Здавалася, што такая праца вельмі лёгкая, але калі мы

самі спрабавалі прасці, атрымалася, што толькі некаторым вучням удавалася круціць нагой кола калаўротка, а скрутіць рукамі нітку ніхто не даў рады. Гэта нічога! У нашым школьнім музеі стаць спраўны калаўротак з кудзеляй. На ім прыйдзецца нам навучыцца прасці на ўроках!

Вучні III кл. ПШ з Орлі

сяле, і людзі, схапіўшы палкі, прыбеглі на поле. Убачыўшы вярблюда, які пасвіўся ў цукровым трыснягу, сяляне началі біць яго палкамі. Насілу вырваўся вярблюд ад людзей і ледзь жывы прышыгнуўся да ракі. Тут яго дагнаў шакал і, як быццам нічога не было, сказаў:

— Пара ўжо дадому.

— Пара, — згадзіўся вярблюд.

— Тады я сконку табе на спіну.

— Скачы, — дазволіў вярблюд.

Шакал скокнуў вярблюду на спіну, і яны паплылі назад. Калі яны крыху адплылі ад берага, вярблюд спытаваў:

— Скажы мне, шакал, чаго ты гэта можна брахаў? Хіба ты не ведаў,

што на твой брэх прыбягнуць людзі з сяла і пачнуць мяне біць? Навошта ты гэта зрабіў?

— Не ведаю, — бесклапотна адказаў шакал. — Не ведаю! Проста ў мяне такая прывычка: пасля добрага абеду я люблю моцна пабрахаць!

— Ну, тады іншая справа! — сказаў вярблюд. — Калі ў цябе такая прывычка, — значыць, ты не вінаваты.

На сярэдзіне ракі, дзе было вельмі глыбока, вярблюд раптам сказаў:

— Ведаеш што, шакал, мне хочацца трошкі паплюхацца ў вадзе.

— Што ты, што ты? — спалохаў-

ся шакал. — Я ж зусім не ўмее плаваць. Не рабі гэтага! Ды і навошта табе плюхацца ў вадзе?

— Не ведаю! — адказаў вярблюд.

— Не ведаю! Проста ў мяне такая прывычка: пасля таго, як мяне моцна наб'юць палкамі, я люблю паплюхацца ў вадзе!

І, сказаўшы так, вярблюд апусціўся з галавою пад ваду, а калі вынырнуў, то шакала ў яго на спіне ўжо не было: ён захлынуўся.

І ніхто не пашкадаваў шакала і не ўспомніў пра яго. Такая ўжо доля ў благіх сяброў.

„Чароўная чаша”
(на матывах індыйскіх казак)

Навучэнцы беларускай мовы ў Старым Ляўкове.

Фота Янкі ЦЕЛУШЭЦКАГА

Прысяга на вучня

У першым тыдні кастрычніка ў нашай школе адбыліся дзве важныя падзеі. Першай з іх было шлюбованне першакласнікай. Раніцай у школе паявіліся таксама шаноўныя гості — войт Ян Добаш і ўсе бацькі наймалодшых вучняў. Мерапрыемства праводзілася ў школьнай актавай зале.

Святочна апранутыя малечы дали слова дырэктару, настаўнікам, бацькам і сябрам быць добрымі вучнямі. У далейшым войт павінshawaў дзяцей са святам і пажадаў многа поспехаў у вучобе, уручыў таксама шчодрыя падарункі, а пані дырэктар — вучнёўскія граматы. Ад апякункі школьнай ашчаднай касы дзеці атрымалі кніжачкі з адназлотавым укладам і фірменныя аўтаручкі. На канец вучні спявалі

песні пра школу, дэкламавалі вершы на польскай і беларускай мовах. Гэтым закончылася афіцыйная частка ўрачыстасці. У другой зале герояў мерапрыемства чакаў пачастунак. Пасля ўсе дзеці гулялі разам са старэйшымі сябрамі з II і III класаў.

Другое шлюбованне, у пятніцу, мелі вучні гімназіі. У гэты дзень дали слова добра вучыцца, шанаваць настаўнікаў і сяброў. Пасля ўрачыстасці адбыліся атрасіны. Пераход у гімназічнае асяроддзе падрыхтавалі першакласнікам старэйшыя вучні. З панядзелка (8 кастрычніка) у нашай школе не чуваць ужо мяўкання, таму што ўсе вучні (269) — на поўных правах!

Дарота Валчук,
III „б” кл. Гімназіі ў Орлі

Восень. Лістапад

Лістапад. Апошні месяц восені.

Самы змрочны, самы няўтульны месяц. Рэдкае цяпло змяненца холадам, снег — дажджом, замаразкі — слатой, адлігай.

Прырода замірае, рыхтуецца да зімы. Прихавалі свае зімовыя прыпасы птушкі і звяры: краты — дажджавых чарвей; вавёркі — арэхі, жалуды, грыбы; совы — мышэй

і дробных птушак; бабры — галінкі і карэнішчы; выдры — рыбу; мышы — арэхі, ягады.

Дрэвы скідаюць свае апошнія лісты. Адсюль і назва месяца — лістапад.

Усё менш святла і сонца, усё даўжай цягнецца начаць: у лістападзе досьвітак са змрокам сярод дня сустракаюцца.

У маіх Крывятычах

Я вельмі люблю сваю мясцовасць Крывятычы. Ёсьць у нас старая школа. Тут цяпер арганізуцца танцы. У Крывятычах ёсьць крама і кааператыв, у якім людзі займаюцца жывёлагадоўляй. Была калісьці таксама пажарная ахова — у ёй працаваў мой тата.

Старая людзі кажуць, што мясцовасць Крывятычы ўзнікла ад называ „Крывы рог” і „Крывая воля”.

Ганна Кот, V кл. ПШ у Орлі

Хведар Галёнка ініцыятыву СЛД перавесці Яна Сычэўскага з паслоў у сенатары, а пасля зрабіць яго незалежным кандыдатам назваў дыскрымінацыяй. СЛД парушыла паразуменне з БГКТ адносна падтрымкі „лявіцы”. СЛД не правяло з БГКТ анікай кансультациі ў гэтай справе.

Перадз'ездаўскі пленум

28 кастрычніка 2001 года ў БГКТ адбыўся апошні пленум ГП XIII склікання. Удастоеў яго сваёй прысутнасцю віцэ-консул РБ Ігар Сякрэта. Пленум хвілінай цішыні ўшанаваў памяць нядавана памерлых дзеячоў — Аркадзя Сулімы з Дубровы-Беластоцкай і Васіля Целушэнкага з Ляўкова.

Інфармацыю аб справаздачна-выбарчай кампаніі ў звенях БГКТ прадставіла сакратар ГП Валянціна Ласкевіч. На Беласточыне выбрана 82 дэлегаты на XIV З'езд БГКТ, які адбудзеца 18 лістапада. Восем дэлегатаў прыпадае на Варшаву і Гданьск. Там справаздачна-выбарчая канферэнцыя адбудуецца ў пачатку лістапада. Затым старшыня ГП Ян Сычэўскі інфармаваў дэлегатаў аб выкананні пастановы XIII З'езда БГКТ, які адбыўся 30 лістапада 1997 года. Ад гэтага часу значна ўзрос ранг многіх БГКТ-ўскіх мерапрыемстваў, у тым ліку фестывалю беларускай песні „Купалія” ў Белавежы, Свята беларускай культуры ў Беластоцкім амфітэатры, „Сяброўскай бяседы” ў Гарадку і „Музычных дыялогаў” у Мельніку.

Немагчымым да выканання быў 5 пункт пастановы: „Спрыяць пайднанню і супрацоўніцтву паміж беларускімі арганізацыямі ў Польшчы”. Таксама як 6 пункт, які датычыў супрацоўніцтва з прадстаўнікамі сродкаў масавай інфармацыі. Іх варожасць да БГКТ перш за ёсць да старшыні ГП праявілася падчас выбарчай кампаніі ў Сейм за тое, што ён у Мінску сказаў крышку праўды аб прыватызацыі ў Польшчы.

Уладзімір Юзвюк засяродзіўся на ўдзеле членаў Прэзідыта ГП у пасяджэннях. Найбольш адсутнічаў Яўген Сачко, які так моцна імкнуўся быць членам Прэзідыта ГП, а пасля двух пасяджэнняў больш не паявіўся. Не прыязджаў на пасяджэнні Прэзідыта ГП Ірынай Лаўрашук, але ён заявіў, што з-за вялікай занятасці не мае магчымасці выконваць абавязкі члена Прэзідыта ГП. Уладзімір Юзвюк аднёсся да гучнай справы дэпутата Сейма Яна Сычэўскага, які ў Мінску лёгка закрануў спосабы прыватызацыі ў Польшчы. Замест уступіць з ім у дыялог, СМІ і палітыкі сталі яго таптаць. Калі ўжо ён не адпавядаў для СЛД, магло яно ў рэшце разшт звярнуцца да БГКТ, з якім падпісаны была дамова аб падтрымцы, каб замяніць Сычэўскага другім дзеячам. А так СЛД ударыла нас па мяккім месцы, — сказаў Уладзімір Юзвюк.

— І балюча, і крыўдна, і сорамна нам, беларусам, што СЛД паступіў так з Янам Сычэўскім. А прадстаўнікоў СЛД мы так сардечна віталі, але пасля гэтага, што сталася з Сычэўскім, у асноўным з прычыны СЛД, мы не прыйшлі на спатканне з імі, — сказала Ніна

Цыванюк. — Мы не ўмеем сябе шанаваць. Радыёперадачы, тэлебачанне, прэса аплёўваюць беларускія ўлады і прыхільнікі Беларусі. А ўкраінцы і літоўцы так не паступаюць. „Ніва” таксама робіць работу не для беларусаў. Я часта бываю ў Беларусі. Усё гэта не так, як прадстаўляюць, — працягвала Ніна Цыванюк.

Міхась Голуб выступіў у абароне Яўгена Сачко, які штудзіруе на завочным аддзяленні і не мае часу ў нядзелю прыядзіцца на пасяджэнні ГП. Далей гаварыў ён аб самастойнай працы аддзела, а б арганізацыі выступленняў паасобных калектываў:

„Мы не глядзім на тое, хто якой арыентацыі, правай ці левай, для нас важнае тое, каб ён уключаў ў нашу дзейнасць”.

Кастусь Масальскі прапанаваў рабіць сустэрчы з паслом і консулам РБ, каб мець больш інфармацыі аб Беларусі.

Хведар Галёнка ініцыятыву СЛД перавесці Яна Сычэўскага з паслоў у сенатары, а пасля зрабіць яго незалежным кандыдатам назваў дыскрымінацыяй. СЛД парушыла паразуменне з БГКТ адносна падтрымкі „лявіцы”. СЛД не правяло з БГКТ анікай кансультациі ў гэтай справе.

Далей Хведар Галёнка пропанаваў пачыніць намаганні аб стварэнні сваёй газеты, а б звароце „Нівы”, якую Багуміла Бэрдыходская забрала ад БГКТ. Далей гаварыў ён аб патрэбе пабудовы магутнага перадатчыка, каб беларусы маглі прымаць перадачы з Беларусі.

Зінаіда Навіцкая, дырэктар Беларускага ліцэя ў Бельску пераконвала, што двух ліцэяў замала, каб выхоўваць младзь у беларускім духу, што найважнейшымі выхаваўцамі з'яўляюцца бацькі.

Антон Семянко звярнуўся да консула з просьбай, каб калектыў „Крыніца” мог выязджаць на гастролі далёка па-за Гродна.

Консул Ігар Сякрэта, адказваючы на пытанні, сказаў, між іншым, што пакуль што няма ані праўнай, ані фінансавай магчымасці ўтварэння спецыяльнага канала перадач для беларусаў Беласточчыны. Пасля члены пленума ГП абліковалі праект зменаў у статуте БГКТ, які прадставіў Хведар Галёнка.

У гэтых ж дзень Галоўная рэвізійная камісія БГКТ, якую ўзначальвае ніжай-падпісаны перад пленумам правяла кантроль дзейнасці ГП. Гэтым разам разгледзела яна фінансавыя справы таварыства. Вядуцца яны добра, рацыянальна і эканамічна. Было гэта 14 пасяджэнне камісіі. ГРК рыхтуе справаздачны даклад на XIV З'езд БГКТ, у якім будзе дадзена ацэнка статутнай і фінансавай дзейнасці БГКТ.

Міхась Хмялеўскі

ліся выбары новага павятовага праўлення. У яго склад увайшлі: Сяргей Крышань — старшыня, Ян Ляўко — намеснік старшыні, Аляксандар Юрэль — сакратар, Вінцук Янушкі, Мікалай Сямойлік, Аляксандар Канстанчук і Сцяпан Васілевскі — члены праўлення.

Пяціасабовую рэвізійную камісію ўзначаліў Яўген Налівайка.

На З'езд БГКТ выбрана 8 дэлегатаў.

(мх)

Канферэнцыя БГКТ у Беластоку

27 кастрычніка 2001 года адбылася справаздачна-выбарчая канферэнцыя Павятовага аддзела БГКТ у Беластоку, які аб'ядноўвае гурткі з тэрыторый павета і самога горада. Канферэнцыю адкрыла старшыня аддзела Валянціна Ласкевіч, якая прывітала дэлегатаў і запрошаных гасцей, а таксама запрапанавала ўшанаваць хвілінай цішыні памерлых у перыяд гэтага склікання Міколу Гайдука, Міхася Шаховіча і Юрку Налівайку.

Старшынёй справаздачна-выбарчай канферэнцыі дэлегаты абрали Яна Зенюка. Затым старшыня аддзела Валянціна Ласкевіч выступіла з дакладам аб дзейнасці павятовага праўлення ў 1997-2001 гадах. Пералічыла яна ўсе калектывы, якія ахвярна расслаўляюць беларускую песню на фэстах, канцэртах і многіх мерапрыемствах, прыносячы радасць людзям не толькі на Беласточыне але і па-за межамі краіны, асабліва на Беларусі. Праўленне аддзела ўключалася ва ўсе мерапрыемствы, арганізаваныя Галоўным праўленнем (конкурсы, выбарчыя парламенцкія кампаніі, навагоднія балі, вечарыны, запусты). „Людзі нашага аддзела, — гаварыла дакладчыца, — з'яўляюцца адначасова і дзеячамі Галоўнага праўлення БГКТ”.

У канцы справаздачы старшыня выказала падзяку спонсарам культурна-асветных мерапрыемстваў, а таксама ўдзельнікам мастацкіх калектываў і тым дзеячам, якія пашыраюць беларускасць і прывіваюць пашану да роднай мовы і культуры.

Справаздачу Рэвізійнай камісіі аддзела прадставіла Ірэна Тшэцяк.

Перад дыскусій словамі ў старшыні ГП БГКТ Ян Сычэўскі, які даў высокую ацэнку дзейнасці Павятовага праўлення. У Беластоку жыве каля 100 тысяч беларусаў, гаварыў ён, але колькі з іх асмельваецца называць сваю нацыянальнасць — гэта вялікая невядомая. Старшыня ГП пайнфармаваў, што дзякуючы яго і беластоцкіх праваслаўных радных намаганням улады горада Беластока анулявалі задоўжанасць у аплатах за памяшканне ГП. Асуздзіў ён нашы сродкі масавай інфармацыі і тыя беларускія арганізацыі, якія чэрніць БГКТ і законныя ўлады Рэспублікі Беларусь.

— Яшчэ ніколі не было так дрэнных адносін Польшчы да Беларусі як цяпер. А беларускія радыёперадачы маюць адмоўны ўплыў на гэтую адносіну, бо распальваюць варожасць. Дарэмна гэтага не робяць. Беларусы беларусаў кусаюць і аплёўваюць, — гаварыла Ніна Цыванюк з Гарадка.

Расказала яна і аб добрых адносінах да беларусіх калектываў у польскім асяроддзі. Гэта ж самае сцярджаля і Ніна Аўгустыновіч з калектыву „Журавінкі” ды Ала Каменская з „Каласкоў”. Апошняя звярнула ўвагу на дрэнны ўплыў тых бацькоў, якія выхоўваюць сваіх дзяцей у духу затыкання сваёй нацыянальнасці. Адна ўдзельніца хору не хацела

апрануцца ў народную беларускую вопратку, бо „баялася, каб яе не зарэзали”, — гаварыла Ала Каменская.

— Варта браць прыклад з украінцаў. Для іх няважна, якога хто веравызнання, важна, каб пачуваўся да ўкраінскай нацыі. Яны не крэтыкуюць улад Украіны. А што ў нас? Нават парламентары агідна плююць на свайго суседа — Беларусь, аж брыдка слухаць, — гаварыў Янка Крупа, пенсіянер, былы танцор „Ляўоніхі”. Ён выказаў жаданне дапамагчы БГКТ-ўскаму гуртку пенсіянеру. Ініцыятыву падхапіла Галена Арцішэўская з калектыву „Крыніца”, якая прапанавала супольнае дзеяние.

Віктар Швед сваёй выступленне прысвяціў недастатковай ролі Праваслаўнай царквы ў прывіванні нацыянальнага духу. А гэтая недастатковасць вынікае з таго, што праваслаўнае духавенства пераважна польскамоўнае і абыякава ставіцца да беларускасці. Мікалай Ваўранюк засяродзіўся на патрэбах моладзі.

Міхась Хмялеўскі выказаўся крэтычна на наконт клубнай працы ў памяшканні БГКТ у Беластоку. Пропанаваў пашырэнне яе на пенсіянеру, якіх трэба шанаваць, бо менавіта яны, адбудавалі паваенню Польшчу і дали пачатак нашай грамадска-культурнай арганізацыі.

— Пахілюю галаву перад старэйшым пакаленнем, дзейнасць якога ў значайнай ступені прычынілася да жыццёвага старта маладога пакалення. Я не ў праве крэтыкаўца дзейнасць БГКТ, але хачу сказаць, што крэтыку трэба ўспрымаць спакойна і шукаць у ёй станоўчыя імкненні, — сказаў доктар Васіль Сегень з Беластоцкага ўніверсітэта.

Гаварылася на канферэнцыі аб пасіўнасці моладзі, у тым ліку і студэнтаў (карыснікі было б дапамагаць бедным, чым выдаваць гроши на вечарыны і танцы). Але ж БГКТ не міласэрная арганізацыя. Мае яно розныя формамі дзейнасці прыцягнуць разбітую моладзь, каб была магчымасць упłyvaць на яе, выхоўваць. Доктар Васіль Сегень запоўніў, што ён разам з прафесарам Міхалам Кандрацюком будуть намагацца наблізіць студэнтаў да БГКТ, каб яны навучыліся беларускасці, каб не мелі сумнення ў тым, што яны — беларусы. У гэтым могуць пераконваць запісы гаворак і фальклору Беласточчыны.

У дыскусіі выступіла 12 чалавек. Падсумавала яе Валянціна Ласкевіч. Гаварыла яна таксама аб непрыхільнасці БДА і іншых арганізацый да БГКТ і аб неабходнасці супрацоўніцтва ўсіх беларускіх суполак.

У выніку выбараў 11-асабове праўленне ўзначаліла Валянціна Ласкевіч (намеснік — Юрка Астапчук і Васіль Сегень, сакратар — Кастусь Масальскі, скарbnік — Ала Каменская). Старшынёй 5-асабовай рэвізійнай камісіі стаў Антон Семянковіч. Канферэнцыя выбrala 25 дэлегатаў на Краёвы з'езд БГКТ, які адбудзеца 18 лістапада г.г.

Міхась Свяяк

У Саколцы

18 кастрычніка адбылася супольная справаздачна-выбарчая канферэнцыя Сакольскага і Дуброўскага аддзелаў БГКТ. Дуброўскі павет перастаў існаваць пасля адміністрацыйных змяненняў. Супольную справаздачу зачытаў старшыня Сакольскага аддзела БГКТ Сяргей Крышань. Пасля дыскусіі адбы-

Падарункі школам

Пачатковая школа і Гімназія ў Дубінах атрымала вельмі добрыя падарунак ад презідэнта РП Аляксандра Касненскага. Перадаў ён гэтай новапабудаванай вясковай школе абсталіванне камп'ютэрнай майстэрні.

Фірма „Свідніцкія вагоны” аказала дапамогу Комплексу спецыяльных школ у Гайнаўцы. Прадстаўнікі гэтай фірмы ўручылі дырэктару чэк на 20 тысяч зл. Варта адзначыць, што школу ў гэтым годзе перавялі ў мураваны будынак. (яц)

Наши песняры

Люба Гаўрылюк і Уладзімір Іванюк

Гэты дуэт здаўна вядомы аматарам беларускай песні на Беласточчыне. І, трэба прызнаць, нездарма карыстаецца такай пашанай у слухачоў. Бадай, ніводнага фестывалю ці агляду беларускай песні не абышлося без іх. І заўсёды займаюць яны першыя месцы.

Калі слухаеш, як у дуэце спявяюць Люба Гаўрылюк і Уладзімір Іванюк, проста дзіву даешся, што вось жа ўжо яны пажылья людзі, а такія яны актыўныя, такія ў іх галасы. У Любы Гаўрылюк жа спявае не толькі яе дачка, але ўжо і ўнук. Захапляе шырокі дыяпазон голасу Любы. Не было ніякіх нячыстых інтэрвалаў. Крыніца яе радасці — спяванне. У яе вельмі добры кантакт з пуб-

лікай. Міміка, жэстыкуляцыя перадаюць харктарап спявачкі. Відаць, што яна ўжо саме вырабіла марку. У яе выкананні ўсё гучала вельмі добра. Іскра Божая! Можа яна заспявяць і сапрана і альтам.

Дыяпазон голасу Уладзіміра Іванюка таксама добрыя як на мужчыну. У яго прыгожы тэнар. Ён умее перадаць на сцэне эмоцыі і не хавае іх ад слухача — дворскі этикет не для яго.

Дуэт добра дапасаваны галасамі. Адзін не заглушае другога. Спевакі дасканала ведаюць, што яны спявяюць у дуэце, і шануюць адзін аднаго на сцэне.

Адрыяна Семянюк
Фота Сяргея Грынівіцкага

Епіскап Гайнайскі Міран асвяціў новы ківот іконы „Нечаканая радасць”.

Ікона „Нечаканая радасць”

— Людзі вельмі моляцца перад нашай цудатворнай іконай Божай Маці „Нечаканая радасць”. Яна памагае ў хваробах і перажываннях. Памаліцца перад іконай прыходзілі людзі, здавалася б, з невырашальнымі проблемамі, а адходзілі спакойныя і з радасцю на душы, атрымаўшы нечаканую радасць, — расказвае настаяцель Свята-Троіцкага прыхода ў Гайнайцы, мітрафорны пратаіерэй Міхаіл Негярэвіч. — Радасці нашага прыхода таксама звязаны з гэтай іконай. У час святкавання адчуваеца вялікая духоўнасць і малітвеннасць вернікаў.

Новы ківот

У гэтым годзе прыходское свята ў гонар іконы Божай Маці „Нечаканая радасць”, якое 14 каstryчніка адзначалася ў Свята-Троіцкім саборы ў Гайнайцы, было вельмі ўрачыстым. Да святкавання зроблены быў новы ківот для вялікай іконы „Нечаканая радасць”. Святкаванні пачаліся ў суботу вечарам (13 каstryчніка) з Усяночнага багаслужэння і акафіста да Багародзіцы перад іконай „Нечаканая радасць”. На царкоўны аналой вынеслі ікону „Пакроў Божай Маці”, бо ў гэтым годзе і свята гэтай іконы выпала таксама ў нядзелью. У нядзелью епіскап Гайнайскі Міран асвяціў новы ківот і ўзначаліў Святу Літургію ў саслужэнні святароў Варшаўска-Бельскай епархіі. У саборы было мнагалюдна, бо прылажыцца да іконы з новым ківотам прыйшлі вернікі з наўакольных прыходаў. Уладыка Міран у пропаведзі заклікаў вернікаў да гарачых малітваў перад іконай Божай Маці „Нечаканая радасць”. Нават разбойніка і вялікага грэшніка, паказанага на іконе, адзначаў епіскап, Гасподзь памілаваў за малітвы Багародзіцы.

Вялікая ікона Божай Маці „Нечаканая радасць” напісаны была ў 1944 годзе і знаходзілася ў алтарнай частцы драўлянай царквы, за прастолам.

— Стары ківот зроблены быў яшчэ ў саракавыя гады. Новы выкананы член Прыхадской рады Аляксандр Асіпюк, які раней практична выкананы усе столярскія работы ў саборы. Гэты чалавек заслугоўвае на вылучэнне і пашану. Сваіх матэрыялаў зрабіў ён прыгожы ківот і падорыў яго нашай царкве, — расказвае айцец Міхаіл Негярэвіч. — Малую ікону з сярэбраным абкладам, якую выносім на аналой, атрымаў наш прыход пры настаяцелю Серафіме Жалезняковічу ў 1950 годзе ад Маскоўскай патрыярхіі Рускай праваслаўнай царквы.

В. Ш.

З гісторыі прыхода

Свята іконы Божай Маці „Нечаканая радасць” першы раз адзначалася ў Гайнайцы ў 1942 годзе. Тады адбылося асвячэнне новапабудаванай драўлянай царквы. Са святам у гонар іконы звязаныя закладка краевугольнага каменя пад будову сабора ў 1973 годзе, устанаўленне крыжоў на царкве ў 1978 годзе, першое багаслужэнне ў новай царкве ў 1982 годзе і канчатковое асвячэнне сабора ў 1992 годзе. Да 1953 года святкаванні ў гонар іконы Божай Маці праходзілі 11 каstryчніка, а пасля сталі святкаваць у першую нядзелью пасля свята апостала Іаана Багаслова (9 каstryчніка).

— Са святам іконы „Нечаканая радасць” звязаны не толькі падзеі ў саборы, але і ў маім асабістым жыцці. Першое маё багаслужэнне ў старой царкве Гайнайскага прыхода адбылося ў 1976 годзе ў дзень свята іконы, у гэты ж дзень 1995 года стаў я настаяцелем, а ў 1996 годзе адкрылася Школа псаломшчыкаў, якая мае ўжо 32 выпускнікі, — прыгадвае а. Міхаіл Негярэвіч.

Вялікі Гайнайскі прыход, па прапанове а. Негярэвіча, падзелены быў на трох меншыя, калі толькі пачыналі будавацца новыя цэрквы. Межы прыходаў супадаюць з натуральным падзелам Гайнайкі, вызначаным чыгуначнымі пуцямі ў Чаромху, Бельск, уздоўж гарадскога парку і дрэваапрацоўчага прадпрыемства.

За настаяцельства мітрафорнага пратаіерэя Міхаіла Негярэвіча закончылася будова ніжняй бакавой царквы ў саборы, у якой пакояцца астанкі былога настаяцеля, мітрафорнага пратаіерэя Антонія Дзевятоўскага, адрамантаваны быў шпітальны будынкі для патрэб Дома міласэрнасці „Самаранін” (жыве ў ім 46 чалавек) і Школы псаломшчыкаў. Завяршаючы рамонтныя працы пры Доме паломніка (на 35 асоб). Зараз вядуцца работы вакол царквы. Нядыўна праклалі тратуар, адрамантавалі купал над месцам асвячэння вады, будуюць новы над калодзежам, пачалі перабудоўваць адзін з трох прыходскіх дамоў. Усе працы вядуцца на ахвяраванні прыходжан Свята-Троіцкага сабора. За іх грошы куплены былі новыя прастол, прывезены з Расіі, новае царкоўнае начынне і заказана была новая ікона Божай Маці „Нечаканая радасць”, якая ў час Усяночнага багаслужэння вынесена была на галоўны аналой. Цяпер у Свята-Троіцкім саборы служаць шэсць свяшчэннікаў, дыякан і двух псаломшчыкаў.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Наши суседзі — Украіна

У актавай зале Універсітэта ў Беластоку 21 каstryчніка гэтага года адбылася II Гістарычна-екumenічна сустэрэча „Наши суседзі — Украіна”. Сустэрэчу арганізавала Хрысціянская экуменічнае аб'яднанне „Оікоумене” ў Рэчы Паспалітай.

Сустэрчу вяла старшыня аб'яднання Аляксандра Шавела-Навацкая, а першым дакладчыкам быў Дмытры Паўлычко — пасол Украіны ў Польшчы, выдатны паэт, празаік, літаратурны крытык, перакладчык, які дагэтуль выдаў больш за 40 паэтычных і літаратурно-разнаўчых кніжак. У гэтым годзе паэт выдаў ілюстраваны трохмоўны паэтычны зборнік „Кіеў у май” ў перакладзе на польскую і нямецкую мовы. Праromoўля гэтай кніжкі, з элементамі польскай тэматыкі, адбылася на сустэречы. Аўтар абдараваў сваёй кніжкай усіх прысутных.

У выступленні „Слова аб Украіне” Д. Паўлычко сцвердзіў, што сапраўдным цудам было атрыманне пасля вেкавога, шматпакутнага рабства незалежнасці Украіны без крывавай барацьбы і людскіх ахвяр. І дзякуючы таому — што існуе самастойная Украіна — Польшча ўспрымае Украіну не толькі як непасрэднага свайго суседа але і як саюзініка.

Пасля з цікавым дакладам „Супрацоўніцтва польскіх і украінскіх гісторыкаў” выступіла прафесар Тэрэса Хынчэўская-Генэль, супрацоўніца Інстытута ПАН у Варшаве і прафесар Гістарычна-сацыялагічнага факультета Універсітэта ў Беластоку. Займаеца яна новай усеагульнай гісторыяй і гі-

сторыяй Польшчы. Найбольш аднаківайце яе гісторыя Украіны. Выдала яна дагэтуль трэй ўкраіназнанчыя кніжкі. Апошняя кніжка „Паміж сабою” (у саўтарстве з украінскім прафесарам Наталляй Якаўленка) была прадстаўлена на сустэречы. Прывесчана яна актual'namu стану польска-ўкраінскіх даследаванняў і ўзаемадносін у галіне супольнай гісторыі.

Д-р Аляксандр Калянчук — гісторык, намеснік старшыні Паўднёва-ўсходняга навуковага інстытута ў Пярэмышлі — прадставіў даклад „Усходняе саюзінікі Польшчы ў войне 1920 года”. Увагу слухачоў дакладчык засяродзіў на супольнай барацьбе польскіх войск Ю. Пілсудскага і ўкраінскай арміі пад камандаваннем Сымона Пятлюры з бальшавікамі ў 1920 годзе. Гэтай барацьбе аўтар прысвяціў некалькі сваіх навуковых прац, між іншымі, „Незабыўныя магілы”, „Інтэрніраваныя салдаты Украінскай народнай рэспублікі ў Калішы”, „Украінская вайсковая эміграцыя ў Польшчы ў 1920-1939 гадах”. У падрыхтоўцы да друку знаходзіцца біяграфічны слоўнік афіцэраў украінскай арміі — удзельнікаў супольнай польска-ўкраінскай вайны з бальшавікамі ў 1920 годзе.

На заканчэнне цікавай сустэречы Аляксандра Шавела-Навацкай па-манстаку прачыталі нізку вершаў Д. Паўлычкі са зборніка „Кіеў у май” і два псалмы паэта ў перакладзе Віктара Шведа на польскую мову. Дакладчыкам былі ўручаны букеты прыгожых кветак.

В. Ш.

Санітарка Маруся

Успаміны Марыі САЦ, жыхаркі Чаромхі-Станцыі, народжанай у 1926 годзе ў Вульцы-Тэрехоўскай.

На работу ў Нямеччыну забралі дзяўчанём, у 18 гадоў. З Голі ў Высокое з іншымі аднагодкамі на фурманцы павезлі. Аднавіаскоўцы праводзілі з музыкантамі.

Зборны пункт змяшчаўся ў школе. Процьма народу з высокай скага раёна сагналі. Каля дзвярэй стражу паставілі. Нікога не выпускалі, а за патрэбай хадзілі ў вугал, дзе жалезнія бочкі стаялі. Раніцай загадалі ў калону арганізацца, чацвёркі на станцыю пайшлі. Пасажырскі цягнік ужо чакаў. Пагрузіліся мы ў вагоны. У дзвярах уласавец з аўтаматам стаяў. У Чаромсе ўбачыла бацьку з дзедам Міранам. Як цягнік спыніўся, дык угледзела, што тата за дзядуллю хаваўся і на мігі паказваў. Затым ціхія слова пачула: „Не прабуй ўцякаць, застрэляць”.

Выгрузіліся ў Бельску-Падляшскім. Шашою ў напрамку Кляшчэляў падаліся, а на скрыжаванні павярнулі направа. Спініліся каля гаражу, на абочыне трактары стаялі. Усё за агароджай было. Эта быў пераходны лагер. У памяшканні раздзеліся і ў лазню пайшлі. Бялізну дэзінфіцыравалі. Пасля купання тоўстую лусту хлеба і каўбасы далі ды кубак кавы. Ноч на двух'ярусных нарах прадрамалі. Раніцай у Беласток націравалі. У таварныя вагоны нас пагрузілі і зноў вартайнікі з аўтаматамі пільнавалі. З Беластока ў Кёнігсберг падаліся. Пасля прыезду некалькі гадзін пратыралі нас у вагонах. Затым далей паехалі. Выгрузіліся ў Гайльсбергу. Станцыі прайшлі ў непадалёк будынак. У ім стаяў даўжэнны стол, за якім праходзілі-

ся людзі. Баўэры выбіралі работнікаў. Я заўажыла, што на мяне прыглядзеца панося ў бярэзку і гаворыць мужчыну „Шэйн фролін”, паказваючы на мяне. Мая пані падышла да стала і заплаціла чыноўніку, які сядзеў за паперамі.

У дарозе на станцыю немка начала размову. Штосьці пыталася, паказваючы на чамаданчык. Я зразумела, што хоча памагчы несці. Была яна цяжарнай. Цягніком прыехалі мы на станцыю Гольнік. Ішлі пехатою ўтраіх. Мужык узяў мой чамаданчык і засунуўшы палку ў ручку, адзін канец падаў мне, другі сам трymаў. Багаж неслі разам да маёткі.

Забудовы выглядалі шыкарна. Дом з чырвонай цэглы ў падножжы ўзгорка стаяў. Сцены вельмі тоўстыя былі, шырынёй на дзве пядзі. Далей аборы даўжэнныя былі. У адной сходкі на верх выхадзілі. На падашышы млынок быў, у якім збожжа малолі. На ўзгорку стаяла стадола на трое дзвярэй. За забудовамі дзве сажалкі, у адной качкі купаліся, у другой — свінні.

Уладальніцай маёmacі была Марыя Блюдаў, старэнькая кабета, за семдзесят гадоў. У яе былі троі дачкі і двух сыноў. Муж загінуў на вайне. Старэйшы сын, Карл, у арміі служыў, малодшы, Уго, на гаспадарцы працаўаў. Па мяне прыехалі дачка Ано з мужам, які ў гэты час быў у водпуску. Далі мне куточак для спання ў ніжній частцы дома. Адно ложак і табурэтка памяціліся. Пакуль, як мяне сюды прывезлі, трох хлопцаў працаўалі: Мікалай Соха з Тапаркоў, Тадзік Пакрака з калёніі з-пад Дашоў і Янка Кіндзюк з Янаўшчыны, што непадалёк Кузніцы-Беластоцкай. Раней тут працаўала трох рускіх палонных. Каля ўцяклі, дык нашымі замянілі.

У гаспадыні была чарада быдла. Па-шу на „кватэры” дзялілі, як у адной выпаслі, дык у другую пераганялі. Я зай-малася гусіным статкам, свіней карміла і цялятак даглядала. Многа кароў цялілася. Часам ад каровы па два цяляткі былі. На другі дзень малое адлучалі. З бутэлькі карміла, троі разы ў дзень па паўлітра малака давала. На другі ты-дзень ужо па літры і г.д. Як у гаспадарцы спрэвілася, ішла ў поле да буракоў. Каля сена таксама дапамагала, а шмат яго загатаўляла. Уесь тыдзень на троі падводы вазілі. Сена з фурманкі ў стадолу перадавалі ветрагонам. Я з-пад яго адбірала, цяжка было. Харчаванне добрае давалі. Варыла гаспадыні з дочкамі. Смачныя абеды рыхтавала.

Фронт набліжаўся ад Кёнігсберга. Зіма стаяла. Нямечкія баўэры рыхтаваліся ўцякаць. У маёнтак пані Блюдаў прыехалі зяці з сем'ямі ды іхнія суседзі. Рэзам з сынам Уго, забраўшы з сабою зброя, у лес пайшлі. Мы сядзелі ў хаце за запертым дзвярима. На панадворку пачулася стральба, а затым грукат у дзвёры.

— Откривати! — пачулася галасы рускіх.

Нікто не зварухнуўся. Цішыню перабіла кулямётная чарга. Я кінулася да дзвярэй. У гэты момант яны ўпалі пад напорам салдат.

— Не стралайце, таварышы! Мы, рускія! — паспела крыкнуць.

— Прикрыть огонь! — пачуўся голас.

Стральба сціхла. Усіх вывелі на панадворак. Немцаў не кранулі. Было гэта 18 лютага 1945 года.

Пасля гэтага здарэння мы рашылі ўцякаць, але не ведалі куды. Рускія дзялі пайшлі за фронтам. Як вернуща немцы, гаварылі хлопцы, нас расстраляюць. Адыходзячы з маёнтка, рускія салдаты пакінулі пару коней. Мы запрэглі іх у санкі. Зямлю прыкрываў невялікі снег. На фурманку забраліся трох хлопцаў з-пад Вільні, мы з Колем Сохам, Яська — палячка і Марысыка з Пяшчаткі (гэтыя да нас даехалі пасля адыху рускіх). Тадзік з Янкам засталіся. Так да вёскі Вальтэр мы дабраліся, каля дваццаці кіламетраў праехаўшы. Ішоў даждж. Мы скаваліся ў стадолу, якая была загружана сенам ды збожжам. Раніцай хлопцы пайшлі ў ха-ту пащукаць харчоў. Вярнуўшыся, скавалі: „Не ідзіце туды, гэта не для вас...” Я не стрымалася. Пераступіўши парог дому, убачыла жудасны вобраз — на зямлі ляжалі троі трупы: гаспадар з сынам і жанчына. Вылупісты воблік, расцягнутая бялізна паказвалі на гвалт.

— Няўжо гэта рускія! — мільганула думка і мурашкі прабеглі па спіне.

Тут я сустрэла Ніну Гавіновіч, сяброўку з Баброўкі, якая, як і мы, уцякала з гэтага пекла. З того часу мы ўжо не разлучаліся. Забраўшы з сабою харчы, накіраваліся на літоўскую граніцу. Дайшлі да Ангербурга. Спінілі нас энка-вэздзісты і пасля допытаў забралі даку-менты. Афіцэр сказаў: „Раньше фрицам служыли, тепер нам служыць будете”. Прывівалі на лекарскую камісію. Пра-верылі, ці не хварэю венерычнымі і ін-фекцыйнымі хваробамі. Залічылі санітаркай у саставу эвакуацыйнага шпітала № 4 230 у Інстэрбургу. У горадзе апрача нашай бальніцы былі іншыя вай-сковыя шпіталі.

Дзень перамогі, 9 мая 1945 года, адзначаўся святочна. Для нас выдалі са-

мае лепшае харчаванне. Завялі ў тэатр. У шпіталь падсыпалі менш парапеных. Пасля выпіскі апошняга хворага начали рыхтаваць шпіталь да эвакуацыі. Абсталяванне пагрузілі ў вагоны. Нас перамясцілі пад палаткі. Некалькі начэй так праспалі. Каля выязджалі з Інстэрбурга, нам сказаў, што едзем у Вільню. У час падарожжа, калі мінулі Воршу і Смаленск, выявілася, што едзем у Москву. Але і гэта было не тое. На пад'ездзе ў сталіцу афіцэр аб'явіў: „Едем на японскі фронт”. Не памятаю, як доўга, але здаецца, што каля месцы працявалася наша падарожжа. Пад'яджалі да возера Байкал. Дзве пущі праходзілі берагам. Штораз бачыліся гаці з пяску і шпалаў спалучаныя дротам. Цягніком дабраліся да Амура. Тут спасцігла нас вестка, што Японія здалася. Накіравалі нас у Хабараўск, а затым у Красную Рэчку. Пасля выгрузкі памяцілі ў палатках. У горадзе было афіцэрскае вучылішча. Кватэры пуставалі. Трымалі нас пад палаткамі. Пасля ліўня палаткі затапілі і тады пе-равялі нас у памяшканні. Чакалі раненых з усходняга фронту, але іх не падсыпалі. Вестка аб капітуляцыі Японіі аказала прадудзівай. Наступіла скарачэнне штатаў — частку дзяўчат паслалі ў калгасы да палявых работ, у тым ліку і Ніну Гавіновіч, а мяне прызначылі да аблугаўвання ўрадавай камісіі. Казалі, што гэта камісія з Варшавы. Нікто не ведаў, адкуль прыядзжалі афіцэрэры і з якой мэтай, як і таго, куды яны ад'яджалі. У нас некалькі дзён затрымаліся. Работы іхнія не бачыла. Адпачывалі. Харчаванне самае лепшае мелі. Што не з'елі, пакідалі. Я падбірала і сваёй сяброўцы Нінцы ў калхоз падкідала.

Дэмабілізавалі нас 3 верасня 1945 года. Дамоў дабралася пасля св. Міхаіла, якое ў Царкве адзначаецца 21 лістапада. Абедзве з Нінкай Гавіновіч ехалі праз Мінск і Брэст. У Высокім, каля сяброўка разглядалася за транспартам у Чаромху, я сцерагла багаж. У Чаромху за дзень заехалі. Сустрэла я на станцыі свайго хроснага бацьку. У хаце бацька арганізаваў пачастунак. Вепручка закалолі. Вяселля такога я даўно не бачыла. На другі дзень бацька на фурманцы Нінку ў Баброўку завёз. Тры гады пазней я выйшла замуж за франтавіка Мікалая Саца. Двоё дзетак нажылі: Веру і Валодзю. У жыцці мне не пашанцевала. У 1952 годзе муж памёр, а затым сын — у 1959 г. Засталася з дачкою. Пасля і я спасцігла бяды. Зяць памёр, пакінуўшы дачушку. Зараз абедзве ўдавіцамі засталіся і над сваёй доляй разважаем.

Запісаў Уладзімір Сідарук

Амаль панам не стаўся

5. Дзе хата стаяла

Дайшлі Мяфодзі з сябрамі да Белавежы, а тут: *Hände hoch!* Ногі пад імі падагнуліся. Няўжо гэта канец?! Не, у Белавежы канчына на іх не прыйшла. А дапамога — як з неба. Падышоў да іх *Herr* афіцэр, штосьці па-нямецку сказаў. Пару хвілін фашысты шваргіталі. А пасля звярнуўся ён да сялян: „Здаецца, хлопцы, мне прыйдзеца вас ад смерці абараніць. Толькі пакажыце, што ў вас у мяшках за плячымі”. Бацька скінуў торбу, разгарнуў, а там — каўлаг хлеба, мыла кусок, і той рубанак, што са сталярні забраў. Немец на гэта паглядзеў, зморшчыўся ды зарагатаў. Яшчэ крыйху афіцэр паразмайляў з немцамі, і сказаў: „Ідзіце дамоў”. Хлопцы са слязамі ў вачах запыталіся: „А як жа

вам адплаціць?” — „Нічога не трэба, дзякуюце Богу і хутка ідзіце дамоў. Галоўнія дарогі мінайце. За маю душу пастаўце ў царкве свечку”.

Даходзілі амаль дахаты, з немцамі не сустрэліся. Ды раптам, перад самай вёскай, нарваліся на нямецкую абарону. А да хаты — як рукой дастаць! Ды і тут неяк Гасподзь памог. Немец на польскай мове спытаўся, куды і скуль ідуць. „Мы — тутэйшыя. Вось наша вёска Стара беразова, туды мы спяшаем. А самі з Картуз-Бярозы ўцякаем, ад таго моманту, як ваши самалёты ўрэзалі па аэрадроме. У сталярні мы там працаўалі, вось рубанак”. — „W złą godzinę wy do domu przybyli. Nasi żołnierze za karę waszą wioskę spalili!” Вось так яны даведаліся, ад немца, пра лёс роднае вё-

скі, што з дымам пайшла. „My wam wiezgutu, żywych wyrusimy!” Ад тae навіны ледзь хлопцы на нагах устаілі.

Асмолкамі і попелам прывітала хлопцаў Стара беразова. А на кожным падворку — печка, як помнік. З вуліцы, убачыўшы Мяфодзія, гукнула жанчына: „Грышка, сустракай бацьку, з Бярозы ідзе!” Я выляцеў на вуліцу. Ды дзе ж мой тата? Я, малечка, думаў, што бацька прыйдзе як жаўнер, з гонарам, у форме. А тут нейкі цывільныя людзі, сяляне, прыгорбленыя стаіць! Той момант сустрэчы з бацькам удалося мне запамятаць. Падляцеў я стрымгалоў да групкі мужыкоў. Двух дзядзькоў, напэўна, чужых, бо адзін, той трэці — тата мой! У бацькі слёзы пацякі з вачэй. Адзін мужчына прамовіў: „Сына, Мяфодзі, сустракай!” — „Гэта ж Грышка мой! — усміхнуўся мой тата. — Ты ў мяне, бачу, кавалер ужо!” Падхапіў з зямлі на ру-

кі і да сваіх грудзей прыціснуў. „Ты, сынок, быў такі малюсенькі, каля я цябе пакідаў... Час усё зрабіў. Дзякую Божу, я ў хату вярнуўся. А мамка ў хаце?” — „У хаце, татку. Толькі хаты ў нас няма”. — „Ведаю, сынок. Ведаю аб усім, мне ўжо немцы сказаў...” Тут і мама на вуліцу выйшла. І смяялася, і плакала. Слова прамовіца не магла. Дзякую, Госпадзе, што сям'я разам! Адною рукою мой бацька прытуліў маю маму, другою мяне прытрымліваў. „Праклатая вайна! Добра, што вы здравыя і на месцы сваім. Дасьць Бог, яшчэ пажывем. Усё нажывем!”

Калі прывіталіся ўсё з радні, тата сказаў мне: „Вядзі мяне, сынку, гаспадарку тваю агліадаць”. І пайшлі мы глядзіць месца, дзе хата стаяла, новенькая, у якой нават пажыць мы разам не паспелі...

(працяг будзе)

Грыша МАРОЗ

З белай торбай на ратунак

Прэзідэнт Беластока ў маркете „ABC”! Глядзім, што купляе. Сокі ў шкляных бутэльках, усё пакаваў у папяровую торбу. А з сабою мае палатняную, прывезеную з замежнай камандзіроўкі. Іншым пакупнікам прадаўшчыца ладуе пакупкі ў вялікі фольгавы кулёк, ды можна за 2,50 зл. набыць шматразовую ільняную белую сумку з доўгім вушкамі (прыгожая, можна пафарсіць!), і менш адкідаў будзе. Бо фольгавыя мяшкі дзесяткамі гадоў забруджваюць асяроддзе, бываюць прычынай смерці звяроў, якія знюхаючы, што пахнуць яны ежай, з'ядаюць атрут.

Прэзідэнту горада і беластачанам тлумачылі, як рабіць экалагічную пакупкі, сябры Асацыяцыі дзеля эка-развіцця „Agro Group” і вучні з Гімназіі №-7. Палатняная торба была сімвалам працягваючайся ад месяца акцыі *Беласток — чисты горад*. Эколагі планавалі, што распаўсюдзяць на працягу двух месяцаў 5 тысяч гэтых торб. Сталі яны такімі папулярнымі сярод жыхароў Беластока, што хапіла іх толькі на трэх тыдні. Можна іх купіць яшчэ ў некаторых крамах, м.інш. у гандлёвым комплексе „ABC” па вул. Мазавецкай, дзе адбываўся паказ.

— Торбы, у якія ўпакоўваюць пакупкі,

эта не ёсё. Хочам паказаць, як важным ёсць тое, што купляем, у што яно ўпакоўваюць, ці магчыма пасля ўпакоўкі ператварыць, — тлумачыў Пятро Знанецкі, старшыня асацыяцыі. — Напрыклад, купляйце сокі ў шкляных бутэльках, а не ў банках (алюміній) ці ў карданах (яны не толькі з паперы, якую можна было бы звярнуць і ператварыць, але ёсць у тых малых упакоўках шмат іншых рэчываў, і такая тара раскладваецца ў прыродзе практична ледзь не вечна!). Купляйце алей у большых пластмасавых бутэльках, кожны раз думайце, як як наменш забруджваць асяроддзе.

Беласток гэта першы горад, які хоча вярнуцца да традыцый продажу без фольгавых кулькоў, якія паўсюдна далучаюцца пакупніку для ўпакавання тавараў. У Грыневічах пачынаецца праца Прадпрыемства ўтылізацыі камунальных адкідаў — там смецце будзе сартавацца. На жаль, невядома, ці па ўсім Беластоку будуць стаяць асобныя сметнікі для сартавання адкідаў (такія ёсць у квартале Сонечны Сток), дзе кожны жыхар мог бы ўжо сам раздзяліць школу, пластмасу, паперу і метал са свайго хатніга смецця. На праграму сартавання адкідаў у Беластоку ўсё не хапае грошай. (лук)

Новы будынак Цэнтра турызму на ўсходнім беразе гарадскога парку.

31 жніўня 2000 года дзейнічае Цэнтр турызму зоны Белавежскай пушчы.

Інфармацыя пра Гайнаўшчыну

У турыстычным сезоне людзі пытаемаць, што можна на працягу некалькіх гадзін пабачыць у Гайнаўцы і яе на-ваколлі, дзе можна хадзіць па пушчы. Каля палавы асоб робіць заказы па тэлефоне. У будучыні будзем прымаць заказы па Інтэрнэце. Мы не можам дзейнічаць як турыстычнае бюро і зарабляць гроши на пасрэдніцтве, бо для такой дзейнасці неабходны дадатковыя ліцензіі. Наша галоўная дзейнасць — інфармаванне туристаў, распаўсюджванне інфармацыі аб Гайнаўшчыне і звязаная з гэтым выдавецкая дзейнасць, — заяўляла Катахына Лукашук, кіраўнік Цэнтра турызму ў Гайнаўцы. — Замежныя турысты найчасцей хоцуць глядзець зуброў, помнікі прыроды, паехаць у пушчанскія запаведнікі або пазнаёміцца з драўлянымі цэрквамі і гістарычнымі помнікамі нашага рэгіёна.

Цэнтр турызму распараджаецца інфармацыяй аб начлежных месцах, магчымасцях харчавання, паслугах турыстычных бюро, прыродазнаўчых, гістарычных і культурных помніках і важнейших культурных мерапрыемствах арганізаваных на Гайнаўшчыне. Цэнтр знаходзіцца ў нядына адреставаным будынку па вуліцы Паркавай 3. Працаўнік цэнтра прымаў уздел у кірмашах турыстычных паслуг у Варшаве, Познані, Катавіцах, Лодзі і Беластоку. Цэнтрам быў выдадзены турыстычны інфарматар аб зоне Белавежскай пушчы, адкрыта была старонка ў Інтэрнэце, пастаўлены ў Гайнаўцы інфармацыйныя турыстычныя знакі.

На Гайнаўшчыне зараз каля 60 агратурыстычных кватэр і іх колькасць хутка расце. Зараз не толькі ў Белавежы і яе на-ваколлі можна знайсці агратурыстычныя кватэры. Адкрываюцца яны ў на-ваколлі Нараўкі, Дубіч-Царкоўных, Кляшчэляў і іншых гмінах Гайнаўскага павета. Летам свае паслугі пропануюць многія школы, якія пераўтвараюцца ў начлежныя дамы са сталовымі. Турысты начаюць у школах у Нараўцы, Дубічах-Царкоўных і ў інтэрнаце Ляснога тэхнікума ў Белавежы.

— Турысты з больш адлеглых мясцоў Польшчы здзіўляюцца, што ёсць у нас агратурыстычныя кватэры з ваннай побач кожнага пакоя. Нашы людзі ўсялякім спосабамі стараюцца дагадзіць турыстам, напрыклад, пропануюць рэгіональную стравы. Аднак у час школьнага года мала ў нас танных начлежных месцаў для арганізаваных груп. Наглядаецца запатрабаванне на пакой з высокім стандартам паслуг. Замежныя турысты патрабуюць ад аслуговага персаналу ведання замежных моў. У нас можна атрымаць інфармацыю на англійскай і нямецкай мовах, але апошнім часам умеем мы ўжо даваць інфармацыю на французскай мове, — сказала Катахына Лукашук.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Вер — не вер

Астроне, дарагі! Дзе ж ты падзяваваўся? Столікі часу цябе не было ў „Ніве”. Сумаваў я за твой моцна. Сны, вядома, сніліся, але... што яны абазначаюць? Думай думушку! Але тут неспадзеўк! Астрон у „Ніве”. Думаю, ужо больш не пакінеш ты нас, небаракаў, самім сабе! Ну, хопіць выліваць душэўную радасць на паперу. Хутчэй сон табе раскажу, а ты, спадзяюся, не прымусішь, вернага твойго чытача, чакаць доўгай!

Прыснілася мне сваячка, аднагодка мая. Толькі тая розніца, што яшчэ нейк, хация і хворы, больш у хаце, чым на пана-дворку, але тайкуся, а яе ў жывых ужо падчу гадоў няма. І падумай толькі, Астроне, у сне мы разам у ложку ляжым. Вядома, нішто непрыстоінае ні мне, ні ёй у галаву не прыходзіць. Мы ж два юрадныя брат і сястра. Але ўвайшоў у хату яе бацька, а мой дзядзька (яго ў жывых даўно няма), ды са здзіўленням ледзь не ўпаў. Адразу накінуўся на нас, ды давай нас сароміць. Я хутка сарваўся з ложка і сястра

таксама. Мы ўсе выйшлі з хаты. Я пайшоў ад іх сваёй дарогай, а яны не ведаю — разам, ці асобна — у іншы бок пайшли. Што ж чакае мяне?

СЦЯПАН

Вой-вой, даражэнькі Сцяпанку! Грэшныя думкі па тваёй галоўцы ходзяць. А кажаш, што ты такі хворы. Ой, не верце, бабанькі, мужчынам, не верце! Разлётіся ты ў ложку ды ляжыш, сваячку прытуліўши. І граху не байшся!?

Ну, але няхай сабе. Сам будзеш перад Богам адказваць. Хоць не расказвай гэтага сну жонцы, бо яшчэ з хаты выганіць.

Але да справы. Сон прадвяшчае табе ўсё ж нейкія непрыемнасці, або клопаты. Мояшчэ горш захварэш (не давядзі Гасподзь), бо на смерць табе яшчэ зарана. Можа тое, што ты ляжаў у ложку з нябожчыцай, і магло б сведчыць аб тым, што яна забярэ цябе з сабой, але ж ты хуценка сарваўся з таго ложка і ўцёк, ды пайшоў сваёй дарогай. А паколькі твая сястра і яе бацька (не важна — разам ці асобна) пайшли ў іншы бок, дык, значыцца, табе з імі пакуль што не па дарозе. Дык цешся жыццём — яно непаўторнае.

АСТРОН

Зноў крадуць!

Ужо даўжэйшы час не было чуваць, каб у нашай ваколіцы была пакраха хатнай жывёлы з пашы. Ноцчу з 29 на 30 верасня г.г. у спадарства Мечыслава і Ірэны Мікалайчукові з калёніі Малынка, што ў Заблу́даўскай гміне, украпілі бычка з луга. Бычок пасвіўся на ланцу гэтых 500 метраў ад хаты. Зладзюгі забралі бычка, перавялі ў лес, на другі бок будынка і там яго за-рэзали. Мяса і скру забралі ў самаход ды ад'ехалі. Заставілі рожкі, ножкі ды ланцуг, на якім быў прывязаны бычок.

Вядома, што цяпер, пры рыначнай эканоміцы, цяжка ўтрымацца сялянам і многія не страхуюцца сваёй хатнай жывёлы.

Калі здарыцца крадзеж жывёлы ці іншая бяда, тады селянін не атрымоўвае ні за-латоўкі. Гэтак сталася і ў спадарства Мікалайчукові, якім жывеца даволі скромна. Паліцыя шукаецца не будзе, бо няма віноўнікаў, а сляды па машыне зацверты. На маю думку, гэтыя пакражы арганізуюць уласнікі малых бойні ѿбо іхнія паплечнікі і тады ім прадаюць крадзене мясо за паўцэнты. Сялянам не пад сілу гэта дапільнаваць, бо ў дзень цяжка працуецца на сваіх гаспадарках, а ноччу вымушаны ад-пачаць, а маладняк цяжка штодзень заганяць у хлеў.

Мікалай ЛУКЯНЮК

Праўленне Рады павета ў Гайнаўцы апошнім часам разгледзела шэраг спраў. Напрыклад, дазволіла на арэнду для непублічных ЗОЗаў памяшканні ў гмінных цэнтрах медычнай дапамогі Кляшчэлях, Нарве і раённых амбулаторыях у Гайнаўцы.

Праўленне вырашила прызначыць 1 000 зл. Гайнаўскуму таварыству дыябетыкаў, якое будзе ўдзельнічаць у святкаваннях дзвяцаўгоддзя Польскага таварыства дыябетыкаў у Быдгашчы. Стараста пазнаёміўся з патрабаваннямі пратэстанцтваў камітэта ў Чаромссе, які выступаў

супраць ліквідацыі чыгуначнай амбулаторыі. Пазнаёміў адначасова праўленне аб сваёй з бурмістрам горада паездцы ў Берлін. Адзначыў, што паездка адбылася па запрашэнні Таварыства прадпрымальнікаў у Берліне, у час якія была падпісана дэкларацыя аб супрацоўніцтве.

На пасяджэнні 4 каstryчніка, праўленне адмоўна выказалася наконт ліквідацыі Беластоцкай чыгуначнай амбулаторыі (нягледзячы на шматтысячныя страты) і пашырэння Белавежскага нацыянальнага парку.

Уладзімір СІДАРУК

Niba

ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Програмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрес рэдакцыі: 15-959 Беласток 2, ul. Заменіха 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/

E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбуская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбуская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bielastok.

Тексты не замовіоных редакція не зврача. Застрэгаю сябе роўнік право скрачанія і працаванія редакцыйнага текста не замовіоных. За тэсці юзівак редакція не проносіць адповідзяльнасці.

Prenumerata: 1. Termín wpłaty na prenumeratę na I kwartał 2002 r. upływa 5 grudnia 2001 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziałów „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na I kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartałnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00.

Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Krajowy Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę možna zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,30 zł, a kwartałnie — 42,90 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,60 (kwartałnie — 59,80), pocztą lotniczą: Europa — 5,20 (67,60), Ameryka Płn., Afryka — 5,80 (75,40), Ameryka Płd., Środk., Azja — 6,40 (83,20), Australia — 8,20 (106,60). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Bielastok, ul. Zameniha 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Bielastok, 11101154-401150015504.

Нука

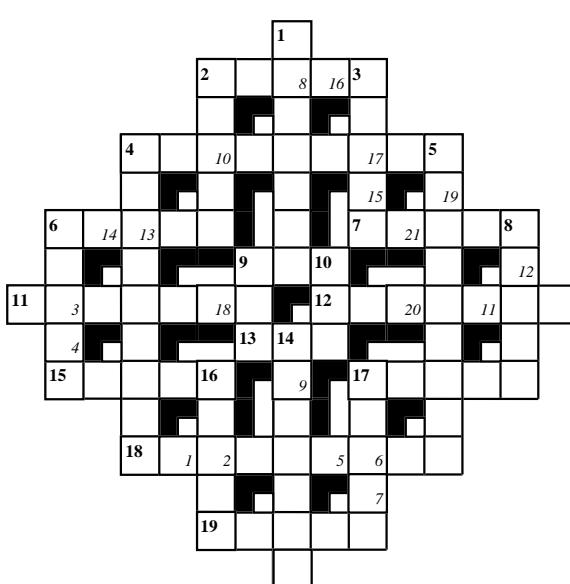
Прыцагальна незвычайнасць, патэнцыяльная насалоджанасць, казачнасць...
<http://www.anekdotov.net/>

У ціхім балоце

Накапалі бульбы людзі, колькі ім далося,
Каб прајсьць зімовы час, цераз гэтую восень.
Як даедуць аўтакрамы, то будзе закуска,
А каб косці абагрэць, дык гарэлка руска.
Зіма зноў „заскоча” ўлады, хоць улада „свойска”.
Каб нас толькі не чапалі, то — нех жые Польска.
Мы адно дзія на вёску выправім у школу,
А за тое наши патомак нас не кіне голых.
Пакуль пенсіі нам плаціць, вёска не загіне.
Герка будзем успамінаці ад веку да ныне.
Пакуль звяляца палацы ў мураваных местах,
Наши руکі звяклі ўздымем алімпійскім жэстам
(Казакевіч у Маскве даў усім „да вівату”).
І пакуль жывем мы разам, і ў нас будзе свята.

Вандал АРЛЯНСКІ

Крыжаванка

да, 2. салодкі спіртны напой з сокай, 3. наша старонка з крыжаванкай, 4. прыўнятая незвычайнасць, казачнасць, 5. пярэдняя частка сцэны, 6. тонкая біялагічная перапонка, 8. выкананца ролі ў спектаклі, 9. не перад, 10. урачысты верш, 14. веруючая жанчына, 16. у полі не воін, 17. Юліус, чэшскі пісьменнік (1903-43).

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаўшы літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачу, якія на працягу месяца даўшлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 39 нумара

Гарызантальна: 2. дзяржава з кедрам у гербе, 4. шахматны адначасовы ход каралём і ладдзей, 6. горы ў Афганістане і Таджыкістане, 7. найлепшая абарона, 9. не дабро, 11. посны дзень, 12. і 13. лік, 15. паўднёвая сваячка слівы, 17. скандынаўскі бог падавітасці, 18. гоначная лодка з адным весляром, 19. слой рэчыва, якое нацякло на паверхню.

Вертыкальна: 1. чацвертая частка го-

Афрыка

Амаль кожны эрудыт ведае, што жанчына мае найбольыш пакрученая валасы ў афрыцэ. Усяляк тое месца называлі, але зараз чамусыці называлі яго афрыкай менавіта. Магчыма, што быў час, калі называлі яго амерыкай, але калі таго не было, дык напэўна яшчэ будзе, бо ж апошняя назва сімвалізуе прыцагальнную незвычайнасць, патэнцыяльную насалоджанасць, казачнасць.

Дзякуючы столькім станоўчым прыметам прадмет тутэйшага разважання набірае і вялікай вартасці — да такой ступені, што некаторыя арфаграфолагі абажальна пішуць яго назуву з вялікай літары. Спрадвечна вядома, што афрыка з'яўляеца каштоўным таварам, дзякуючы якому ягоная ўласніца магла ўтаргаваць сабе іншыя тавары (гл. *Genesis*, 38:17-18) або іх даговорны раўнаважнік. Гэтакім чынам даходзім да, што тут таіць, грошай. Значыць афрыка з'яўляеца не толькі казачным Сезамам, але і цалкам рэальным капіталам, ад якога бывае неблагі прыбытак. Аднак неабходна заўважыць, што афрыка афрыцэ няроўная і іх вартасць залежыць ад акаляючай інфраструктуры. Дзеля прыкладу: калі б, дапусцім, у Беластоку на Бялцэ збудаваць такі марскі порт, як у Лондане на Тэмзе, і запрапанаваць абодва на продаж, то лёгка здагадацца, у які бок кінуліся б дзялкі. Калі яшчэ хто не здагадаўся, чаму нашы прадпрыемствы прадаюцца за бясцэнак, дык вось пры гэтай нечаканай нагодзе можа здагадацца.

Калі ж разважаць пра той нестандартны капітал, пра які пайшла тут гаворка, дык варта прыгадаць, што нядаўна, бадай у Германіі, капіталісткі, пагарджаўшы афіцыйнай грамадскай думкай і працоўным заканадаўствам, законна прыняты ў лік рабочага класа з правам на рознае працоўнае страхаванне, а ў яго ліку і на засілак па беспрацоўі, і на пенсію. Так-так... Калі марнее інфраструктура, прападае і кан'юнктурা.

Гэтак бывае ў капіталізме з рыначнай эканомікай і звязыным тварам. У сацыялізме, які спрактыковалі многія з нас, такія пытанні не разглядаліся. Афрыка была зведзена да ролі адно падтэксту пры заключэнні адмыслова гагавору. Гэты акт супрадаваджаўся атэстычным і іншым рытуалам, вясёлым застоллем, аптымізмам, часам зачараванасцю. Як заўважыў Аскар Уайльд, жанчыну вядзе да гэтага цікавасць (як Еву ў Раю ці Лоціху за Садамам), а мужчыну — нуда; і абое расчароўвающа...

Прапаную яшчэ пасікавіца радаводам слова *а-фры-ка*. Вырастает яно з кораня *фры*, што ў кулінарыі абзначае найчасцей жараную бульбу. Калісі Генадзь Шэмет співаў: *Бульба бульбу варыць, а нач цэлу жарыць*. А ў Афрыцэ ж — жар-жар... Словам *фру*, вельмі роднасным слову *фры*, датчане называюць сваіх дам. Мабыць тыя жар-бабы і прычыняюцца да таго, што іх скандынаўвы навонкі вельмі ўжо схалоджаныя. Корань *фры* мае і англійскае слова *freedom*, а пана-шаму *фры-дам*. Свабода — *фры* дам.

А калі *не дам*? А грабежнік нейкі захоча заграбіць? У банкі яшчэ такога капіталу не прымываць, таму вось і наш славянскі супляменнік з Заграба прыдумаў адмысловы мабільны сейф, які захоўваў бы афрыку ад нежаданых асобеняў. Мова тут пра штаны з кодавым замком. Толькі, вось, што было б, калі б уласніца капіталу ў эмасыянальным уздыме — ці то абнадзейвающим пад балдахінам, ці трывожным пад кусцікам — забыла той код?..

Не трэба быць Капернікам, каб заўважыць, што свет кружыцца вакол тae афрыкі ці амерыкі. Вучоныя палеантологі даказваюць нам, што чалавек і выводзіцца з Афрыкі. І хаця прэм'ер-міністр Лешак Мілер у сваім экспазіцыі абышоў Афрыку бокам, аднак з ранейшых ягоных выказванняў вядома, што сапраўднага мужчыну пазнаць не паводле таго, як пачынае, але паводле таго, як канчае. Канец — афрыцэ вянец!

АФРАФІЛ

Пад абстрэлам

Ну і прычапіліся да мяне тэрарысты. Толькі паставіў апошнюю крапку пад справа здачай з атакі „бел Ладэн“ на Градочна (пісанай „на ўчора“) і пабег у тэлевізію запісваць перадачу „Самі пра сябе“. Паліцыйная блакада ў пачатку Влукеннічай вуліцы не выклікала падазрэння — абмінуў яе бегма за басейнам. Але далей не было так лёгка. Стаялі набітыя пажарнікамі і паліцыянтамі ў камплектным рыштунку машыны, а перад будынкам тэлевізіі вуліцу загорджвала бела-чырвоная стужка. Пільнаваў яе паліцыянт з сабакам. На маё журнالіцкае пасвядчанне не глянёў ні адзін, ні другі. Паліцыянт загадаў адступіцца, а сабака гыркнуў.

Ад жылых блокаў махалі калегі, якіх таксама не пусцілі. Лягчэй апранутыя прытанцоўвалі на раннім каstryчніцкім прымаразку, менш цярпіўшыя пра панавалі пайсці пагрэцца. А нашу фірму баранілі ад нас людзі ў парадных і камуфляжных мундзірах, у масках на головах і з адкрытымі тварамі, з сабакамі і са шчытамі, з кароткімі пісталетамі ды доўгімі снайперскімі вінтоўкамі. Паміж імі ўвіхаліся дзве нашы камеры, а сябры, якія з імі бегалі, вялі сябе так важна, быццам рыхтавалі ньюсы з Афганістана.

Праз нейкі час на пераговоры да бліжэйшага афіцэра паслаў мы кіраўніка праграмнага сакратарыята. Разлік рабі-

лі на тое, што гэта жанчына і да таго цяжарная. Страляць і цкаваць сабакамі не асмеляцца. Так і было. Тым не менш усярэдзіну нас не пусцілі. Мала таго, працаўнікоў, якія былі ў будынку, вывелі пад канвоем, пасадзілі ў аўтобус і пра везлі кругом з аднаго канца Влукеннічай у другі. Частка пакінула аўтобус і далучылася да нас, якія, быццам вароны глядзелі на гэтую гульню дарослыя мужчын у вайну. Астатніх затрымалі паліцыянты і павезлі ў камендатуру. А тэлевізію запаўнялі ўсё новыя спецслужбы, чутно было бегатню, галасы, час ад часу кагосці адтуль выводзілі ў наручніках і накінутай на галаву куртцы.

Акцыя пачалася ў дзевяць раніцы. Першых працаўнікоў сталі пускаць пасля першай, папярэдзіўшы, каб не швэндаліцца па калідорах, а заняліся сваёй справай у зачыненых кабінетах. У той групе быў і я. Між шпалераў цяжкабойных дабраўся я ў студыю гукапапісу, дзе начытаў дыктарскі тэкст нашай перадачы ды пайшоў у прыбіральню. Толькі адчуў першую палёгку ля пісуара, як невядома навошта глянёў у вакно. У якіх ста метрах ад мяне на кране сядзелі два снайперы. Адзін цэліў прасцюцьку ў мой бок.

Хаця я ведаў, што былі гэта ўсяго манёўры, тым не менш, сапраўдную палёгку адчуў толькі ўвечары.

Мікола ВАЎРАНЮК